

ОВИД

Н О R I Z О N

№ 2 (137)

КВІТЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1966 APRIL-JUNE

VOL. XVII

diasporiana.org.ua

Найновіші видання творів сьогочасних письменників

ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-ИХ РОКОВИН

ВІД ДНЯ НАРОДИН

УЛЯНИ КРАВЧЕНКО

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

видало

її автобіографічну повість

Х Р И З А Н Т Е М И

найбільший, ілюстрований світлинами й
ще ніде не друкований твір авторки

Нова гідна уваги літературна поява —

т о

велика й оригінальна своєю ідеєю
історична повість відомої письменниці

Наталени Королевої

QUID EST VERITAS?

(ЩО Є ІСТИНА?)

Накладом Видавництва Миколи Денисюка

Обидві книжки появилася в серії монументальних видань подібно, як Твори Тараса Шевченка й Трилогія Богдана Лепкого, видані люксово, в твердій оправі, в імітації шкіри, в мистецькому оформленні Оксани Мошинської, за літературною й мовною редакцією Романа Завадовича.

Ціна одної книжки дол. 5.50.

При замовленні обидвох повістей ціна за дві книжки разом з коштами пересилки лише дол. 10.00

Замовлення і гроші слати на адресу :

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, Ill. — U.S.A.

КНИГА, НЕОБХІДНА В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Видає:

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК ПРИ КОЖНІЙ НАГОДІ!

ДРУГА ГАСЛОВА ЧАСТИНА ЕУ-2

Нові передплатники	тепер	пізніше
Вісім томів (1-8) — полотно	100.00 дол.	120.00 дол.
Вісім томів (1-8) — півшкіра	120.00 дол.	142.00 дол.
Дотеперішні передплатники		
За додаткові чотири томи (5-8) — полотно	50.00 дол.	60.00 дол.
За додаткові чотири томи (5-8) — півшкіра	60.00 дол.	72.00 дол.

Продає :

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАГО

на догідні сплати по дол. 5.00 місячно

На бажання висилаємо проспекти

Замовлення слати на адресу :

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. Chicago 22, Ill. USA

КНИЖКА

з цією маркою —

найпевніший
приятель
української
роднини

СТАЛІ ПОКУПЦІ ВСІХ НАШИХ ВИДАнь —
це окрема категорія реєстрованих Читачів, що в новій системі продажу
наших видань купують

КНИЖКИ ПРЯМО ВІД ВИДАВЦЯ
Сталі покупці одержують всі наші видання по зниженій ціні
з доставою до дому без окремої доплати.
По ближчій інформації звертатися до видавництва.

**ПРОДАЄМО СВОЇ ВЛАСНІ ТА ІНШІ ВИДАння
УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ**

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА —

II Гаслова Частина — VIII томів в полотні	дол.	100.00
в півшкірі	”	120.00
АНГЛОМОВНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА	”	37.50
СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО ТА НОВОГО ЗАВІТУ		
в шкіряній оправі з позолоченням	”	20.00
в полотняній оправі з позолоченням	”	15.00
в полотняній оправі	”	12.00
Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ — X томів (11 книжок)	”	90.00
Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ V томів	”	36.00
Тарас Шевченко: ПОВНЕ ВИДАння ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА I-XIV	”	75.00
ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО І СЛАВА, антологія перекладів з Шевченка чужими мовами за редакцією Богдана Кравченка	”	7.00
Іван Франко: ТВОРИ — XX томів	”	76.50
Юрій Клен: ТВОРИ — III томів	”	10.65
Богдан Лепкий: ТРИЛОГІЯ МАЗЕПА (6 томів)	”	21.00
Ярослав Пастернак: АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ	”	15.00
Д-р Матвій Стахів: УКРАЇНА В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР, томів 1-7 тв. опр.	”	32.20
Олекса Кузьма: ЛИСТОПАДОВІ ДНІ 1918 р.	”	5.00
Микола Ковалевський: ПРИ ДжЕРЕЛАХ БОРотьБИ	”	6.80
В'ячеслав Липинський: ЛИСТИ ДО БРАТІВ ХЛІБОРОБІВ	”	4.50
Ілля Витанович: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ	”	13.50
Антін Рудницький: УКРАЇНСЬКА МУЗИКА	”	9.50
Олекса Повстенко: КАТЕДРА СВ. СОФІЇ В КИЄВІ	”	12.50
Леонід Мосендз: ОСТАННІЙ ПРОРОК	”	6.00
Наталена Королева: ЩО Є ІСТИНА?	”	5.50
Уляна Кравченко: ХРИЗАНТЕМИ	”	5.50
Юрій Тис: НА СВІТАНКУ	”	4.50
А. Драган: МАЄМО КАРДИНАЛА, українською і англійською мовами по	”	5.00
Іван Багряний: ЛЮДИНА БІЖИТЬ НАД ПЕРШОЮ	”	6.00
Володимир Несторович: СЕРЦЯ І БУРЕВІЇ	”	6.80
Микола Понеділок: СМІШНІ СЛЬОЗИНИ	”	5.00
Зосим Дончук: ПРІРВА — роман	”	4.00
Микола Лазорський: ГЕТЬМАН КИРИЛО РОЗУМОВСЬКИЙ — іст. роман	”	6.80
Юліан Радзикович: ПОЛУМ'Я, історична повість	”	4.50
Юрій Мошинський: У СВІТІ МИСТЕЦЬКИХ ЧАРІВ — враження з подорожі	”	5.00
Євген Онацький: У ВІЧНОМУ МІСТІ	”	4.00
М. Л. Подвезько: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК	”	6.00
М. Л. Подвезько: АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК	”	6.00
К. Г. Андрусин: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК (коло 110.000 слів)	”	13.00
Rev. I. Nahayewsky: HISTORY OF UKRAINE	”	5.00
S. Stechishin: TRADITIONAL UKRAINIAN COOKERY	”	5.50
Lesya Ukrainka: SPIRIT OF FLAME	”	3.50
UKRAINIAN ARTS	”	5.00
СЛОВО О ПОЛКУ П'ОРЕВІ — героїчний епос XII віку	”	13.00
ЛЬВІВ — Літературно-мистецький збірник	”	16.00
УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ 1914 — 1920 (Альбом)	”	8.75
ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ГАЛИЧИНИ 19-20 СТ.	”	4.00
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	”	12.00

Всі ці видання продаємо на логідні сплати за окремим договоренням.
Замовлення приймаємо без завдатку.
Замовлення слати на адресу нашого видавництва.

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL. 60622 — U.S.A.

ОВИД

H O R I Z O N

Vol. XVII № 2 April-June 1966

EDITOR

Mykola Denysiuk

PUBLISHER

Mykola Denysiuk Publishing Co.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Illinois 60622, USA
Tel.: EVerglade 4-3868

REPRESENTATIVES:

South America:

Mychajlo Danylyshyn
c. Mozart 614

Buenos Aires, Rep. Argentina

Australia

Fokshan Library & Book supply
16a Prospect St.
Glenroy W. 9. Vic.

England

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
London W. 2.

Second-class mail privileges
authorized at Chicago, Illinois

Authorized as Second-class mail.
Post Office Dept., Ottawa

Composition & printing by
Mykola Denysiuk Printing Co
2226 W. Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622 USA

All rights reserved under Inter-
national and Pan-American
Copyright Conventions
Subscription \$4.00 yearly
\$1.00 per Copy

Видає й редагує
Микола Денисюк

Мовний редактор
Роман Завадович

Надісланих рукописів редакція не повертає, як теж не веде листування з приводу невикористаних матеріалів. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція застерігає собі право скорочувати статті й виправляти мову. Всі права застережені.

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.—
Бразилія — крузейрів	480.—
Аргентина — арг. пезів	240.—
ЗДА, Канада і ін. дол.	4.—
Німеччина — ДМ.	10.—
Франція — фр. фр.	15.—

З М І С Т

Роман Завадович „Він живе, він ще не вмер!” (До Франкових роковин)	5
Ярослава Острукова <i>Чардаш Миклоша</i>	9
Хорхе Люїс Борхес <i>Три поезії</i> (Переклад Ігор Качуровський)	14
Ганна Черинь <i>Творчість Софії Парфанович</i>	15
Олег Лисяк <i>Золота багута вірного служителя Мельпомени</i> (До 50-річчя містельської праці Ярослава Барнича)	20
Микола Денисюк — <i>Поза редакцією „Овиду”</i>	25
Олена Сидоренко-Квірмбах <i>Капелья бандуристів наша гордість</i>	27
Вісті Товариства Українських Бібліотекарів Америки	28
Ярослав Курдидик <i>Слова (поезії)</i>	29
Л. Шандра <i>Громадсько-суспільна праця Софії Парфанович</i>	31
Ол. Соколишин <i>Англомовна згадка Івана Франка про Тараса Шевченка</i>	33
І. І. В. — <i>Д-р Матвій Стахів: Україна в добі Директорії УНР</i>	37
Р. З-ч <i>Книга про „Січ”</i>	41
Олесь Бабій <i>Блакитні троянди</i>	44

На обкладинці: Іван Франко

ГОСТІ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА

Блаженніший Іоанн, Митрополит Української Православної Церкви в ЗДА, вписується у Пропам'ятну Книгу нашого видавництва під час відвідин 25 липня 1966 р.

Від видавництва

Гості, що відвідали наше видавництво в останньому часі: Блаженніший Іоанн, Митрополит Української Православної Церкви в ЗДА; Високопреосвященніший Мстислав, Архієпископ Української Православної Церкви в ЗДА; о. Ю. Желехівський, секретар Консисторії УПЦ в ЗДА; Павло Юзик, сенатор Канади; Впр. о. д-р Володимир Ковалик, ЧСВВ, колишній Протоігумен Провінції ОО. Василіян в Аргентині; mgr Осип Тюшка, діяч ЗЧ ОУН з Європи; Впр. о. Михайло Гринчишин, ЧНІ, з Канади, постулятор справи Митрополита Андрея; проф. д-р Микола Андрусак; Юліан Середяк, видавець гумористичного журналу „Мітла” та книжкових видань у Буенос-Айресі; проф. д-р Петро Біланюк з Торонта; mgr Євген Мاستикаш, секретар централі Українського Національного Об'єднання (УНО) в Канаді; д-р Софія Парфанович, письменниця з Дітройту; Улас Самчук, письменник з Торонта; Марія Галун-Блох, письменниця — авторка англійських оповідань для дітей, видаваних американськими видавництвами; Впр. о. Богдан Смик з Ютики; ред. А. Драган, головний редактор „Свободи”; Зенон Сників, редактор англійського тижневика „Свобода”; Осип Тарнавський, член редакції щоденника „Свобода”; Іван Керницький (Ікер), письменник і гуморист з Нью-Йорку; Микола Новак, з Каліфорнії; родина маярів Мошинських (Володимир, Оксана і Юрій) в поворотній дорозі з Нью-Йорку до Денверу після власної мистецької виставки в Нью-Йорку; проф. д-р Юрій Фединський, професор міжнародного права в Університеті стейту Індіана у Блумінгтоні; інж. Володимир Іваник; інж. Володимир Бандура; д-р Бандура — всі три з Аргентини; д-р Наталія Фединська з Університету стейту Індіана; д-р Микола Ковальський з дружиною з Торонта; д-р Юрій Руденський з Нью-Йорку та ін.

„Овид” *появляється цим разом з деяким припізненням* з приводу вакацій в друкарні. Наступне число вже в друку й *появиться своєчасно* при кінці цього кварталу (вересень 1966 р.).

† Сл. п. письменниця *Наталена Королева, співробітниця „Овиду” й нашого видавництва, померла в Чехословаччині.* В останні роки Покійна постійно співпрацювала з нашим видавництвом, надсилаючи свої нові літературні твори, що їх читачі читали майже в кожному числі нашого журналу. На основі окремого видавничого договору з письменницею наше видавництво видрукувало в 1961 році її нову повість „Що є істина?” (“Quid est veritas?”).

В редакційній теці „Овиду” маємо ще декілька недрукованих нарисів, крім того, маємо понад 1.000 сторінок манускрипту її великого літературного твору в двох частинах. Цього твору ми не видали лише через „малу” перешкоду. Манускрипт писаний власноручно авторкою, а в нас не було кому переписати цього великого твору на українській машинці до писання. Від переписання його у великій мірі залежатиме поява цього твору.

Вістку про смерть письменниці подаємо за українською пресою з Києва, що не подала дати її смерті. Останній лист Покійної до редактора „Овиду” має дату 19 лютого 1966 р.

В останні роки ми одержали від письменниці багато цікавих і вартісних листів. В цих листах вона заторкувала багато справ з свого особистого життя, м. ін. свою працю на ниві української літератури та ін. На основі цього листування можна буде відтворити умовини життя, картину переживань і духову силветку Наталени Королевої на останньому етапі її життя. Постараємося це зробити, позмозі якнайскоріше. Померлу письменницю вшануємо окремо в наступному числі нашого журналу.

† Сл. п. *Кость Бульдин, скульптор, і Анатоль Кабанців, артист опери, члени Спілки Українських Науковців, Літераторів і Мистців в Аргентині та колишні автори „Овиду”, померли в Аргентині.* Редакція „Овиду” пересилає вислови найщирішого співчуття Родинам Покійних у далекій Аргентині, а їхні друзі вшанують їх пам'ять на сторінках „Овиду”.

..... Тут відтяти

ЗАМОВЛЕННЯ

До Видавництва Миколи Денисюка

Цим замовляю 14-томове ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

за 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.

за 72.00 дол., себто з 4% знижкою при заплаті готівкою, всилаючи чек (моні ордер) при замовленні.

Моя адреса:

Підпис:

Роман Завадович

„Він живе, він ще не вмер!”

(ДО ФРАНКОВИХ РОКОВИН)

У паризькому журналі „Культура” надруковано такі слова: „То не романтичний міт, але проста правда, що поети, а не полководці творять нарід і поширюють його справжні кордони”. А французький повістяр Бальзак написав: „Королі володіють протягом років, а поети — протягом віків”.

Правда цих думок завжди підтверджується пієтизмом, з яким людські спільноти вшановують заслуги й пам'ять своїх видатних духових провідників-поетів. Підтверджується вона і в наш час, коли в півстоліття по смерті Івана Франка весь український нарід вшановує його, як того, що духом живе й діє.

Франко здобув собі низку почесних названь. Одні називають його „Українським Мойсеєм”, другі — „Каменярем поступу”, ще інші — „Всенародним Учителем”, але найпочесніше визначення його великості — це те, що він перший по Шевченкові, наслідник його спадщини та продовжувач його подвигу. Вихований на творчості Шевченка, напоєний з чаші його духа, цей невеликий на зріст чоловік у вишитій по-сільському сорочці сорок літ у героїчній напрузі вів свій нарід шляхом поступу і ще більш наблизив його до вказаної Шевченком мети — державної волі. За той час він виконав велетенську працю, яку сам назвав „будовою фундаментів”: обновив духовість і світогляд громадянства, підтягнув селянство до ролі активного чинника в громадському житті, підняв на небувалу досі висоту рідну літературу і — як у нас залюбки повторяють — вирядив свій нарід у мандрівку століть з свого духа печаттю.

Франко — людина небуденного оригінального таланту, справжній духовий велетень. Він суспільно-громадський діяч і політик, учений знавець, критик та історик літератури, етнограф, публіцист, журналіст, але передусім майстер творчого мистецького слова — поет, новеліст, повістяр, драматург і дитячий автор. Він національний змістом, героїчний духом і новатор ідеями та формою творів.

У його поезії найкращі зразки по-шевченківської творчості. І тоді, коли вона бринить весняними акордами духового піднесення, і тоді, коли передає осінні настрої днів журби — вона завжди є дзеркалом тих високих громадських, національних і вселюдських ідеалів, за які все своє життя боровся Франко, вибиваючись із сил, падаючи й підіймаючись, блукаючи в густому тумані сумнівів і перешкод, шукаючи і нарешті знаходячи дорогу до провідної мети. Поезія Франка, особливо ж лірика — то пройняті глибоким чуттям або філософською рефлексією думки, тези й закляки, вчительські повчання і батьківські докори „з надмірної любови”, інколи нотки болю та жалощів, що „усі ми плем'я сонне і боляще”, часом і гірка іронія на адресу „патріотичної зграї”. Від часів великого Шевченка ніхто не піднявся на такі вершини мистецького слова, ідейної мислі та духової сили.

Творчість Франка, починаючи „Каменярями” і кінчаючи „Мойсеєм” — це служіння найвищим ідеалам Божої та людської правди, це голос сумління, що має пробудити приспану душу народу, це моральний таран, що вдаряє в перестарілу будівлю соціального ладу, в систему національного поневолення, духової відсталості і того всього, що спутує поступ, вільний розвиток людини. Важке це завдання, це змагання одної людини з тисячами, це боротьба з чужими і своїми. Тож не диво, що Франко з пророчим прочуттям уже на початку своєї діяльності показав борців обнови в образі героїчних каменярів, що „з силою розпуки” ламають скелю і будують шлях для майбутнього „нового життя, нового добра”. І які б не були ідейні мистецькі й жанрові форми його літературної творчості — чи це початковий „бульварний” романтизм, чи пізніший побутовий реалізм соціальних повістей і поем, чи нарешті перші прояви модернізму — Франко непохитно стояв на „каменярських” позиціях, уважаючи свою працю для народу твердим громадським обов'язком.

*Важке ярмо твоє, мій рідний краю,
Нелегкий твій тягар!*

За винятком чудового зразка особистої лірики „Зів'ялого листя”, Франко завжди був письменником-громадянином, ніколи не забуваючи, що на ньому „мільонів стан стоїть”. Поезії, в яких поет міг висловити самого себе, здебільша так і залишилися „невродженими дітьми — невиспіваними співами”, бо їх відсунули у сферу нездійснених бажань вояцьке почуття обов'язку та важка боротьба за життя. Це своє життєве післанництво Франко увінчав психологічно-філософічною поемою „Мойсей”, давши їй чудову фасадну — пророчий пролог і підвівши оптимістичні підсумки, які Микола Зеров характеризує такими словами: „Покоління підіймаються і падають, провідники можуть помилятися і гинути в сумнівах, але народи ідуть незмінною дорогою до кращої будучини. Отже, не песимізм, а туїт копит — музика перемоги”.

Духова велич Франка найкраще відбивається в дзеркалі ідей, гасел і думок його творів. Його ідеї — то неначе зорі різної величини, що показують народові шлях і мету походу серед темної ночі.

Найбільша й найясніша з них — то ідея визволення України з національної та соціальної неволі, ідея самостійності і соборності, ідея вірного служіння рідній справі. Особливо урочисто бринить вона заповітним акордом у пролозі до „Мойсея” („Та прийде час, і ти огнистим видом

заслеш у народів всьлих колі”), в закликах до праці, „щоб газдою, не слугою перед світом стати” і в радісним пророкуванні, що

*Встане слава Мати-Україна,
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж до Сяну-річки
Одна, нероздільна.*

Суто політично-партійна діяльність Франка була завжди тільки виявом його шукання „ідеалу нації” й ніколи не мала переваги над загальним українським інтересом. Тому Франко був і залишився власністю цілого українського народу, бо тільки така індивідуальність може стати провідником нації.

Навколо всенаціональної ідеї, тієї зорі першої величини, гуртується ціле сузір'я ідей-істин. Розгляньмо бодай ті, що заслуговують найбільшої уваги.

Всю творчість Франка проникає ідея гуманності-альтруїзму. Поет кличе:

*Гуманний будь, і хай твоя гуманність
Пливе з криниці чистої любови!*

Франко, вдумливий аналітик людської душі, визначає істоту справжньої людяності.

*Лиш хто любить, терпить,
В кім кров живо біжить,
В кім надія ще лік,*

20-ТОМОВЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА

Велике (понад 8,800 сторінок тексту та ілюстрацій), найбільше з дотеперішніх видань творів Івана Франка, що досі будь-де та будь-коли виходили.

В цьому виданні творів Івана Франка видрукувано:

1). 115 оповідань, казок і дитячих віршів; 2). 9 повістей; 3). 5 томів поезій (загально 437 окремих віршів); 4). 14 поем; 5). 7 драматичних творів; 6). 3 томи (близько 1,300 стор.) перекладних творів з інших мов — латинської, англійської, французької, німецької, італійської, польської, чеської, російської, староруської, сербської та ін.

ЦІНА ВИДАННЯ (ТАКОЖ НА СПЛАТИ) \$ 75.00

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., — USA.

Кого бій ще манить,
Людське горе смутить,
А добро веселить —
Той цілий чоловік.

Ознакою „цілого чоловіка”, справжньої людини, є серце, повне вищої любови — любови ближнього, братолюбія, патріотизму і співчуття до покривджених.

Інша провідна ідея Франкової творчости — то служіння правді. („Борітеся! Терпіть! По всій землі рівняйте стежку правді!”). Але правду поневолює неправда, розливається „океаном кривд, горя, темноти” і зради. Тому поет кличе до боротьби з неволею, насильством і тиранією, з визиском „кволих і слабих”, доки не „трісне з-під зла й пересудів правда жива на землі”. Тільки правда торує людині шлях до щасливого й вільного життя. Щастя і свобода самі не прийдуть, їх треба здобувати тяжкою працею. У закликах Франка слово „праця” повторюється сливе так часто, як „правда”.

Силу рукам дай, щоб пута ламати,
Ясність думкам в серце кривди влучать,
Дай працювать, працювать, працювати,
В праці сконать!

„Нам усім, як нації, — писав Франко, — ніщо не прийде задармо. Тільки те, що здобудемо своєю працею, те буде справді наше придбання”. Праця, до якої закликає Франко, вимагає вищого почуття обов’язку, героїчної аж до самовіддання служби громадській справі, відкинення гнилих компромісів і угодовщини. Франко підніс обов’язок праці до категорії заповіді: „Я від малку засвоїв собі дві заповіді: обов’язок і безнастанну працю”. В розумінні Франка життя, праця і боротьба — то синоніми. „Лиш боротись — значить жити!” — кликав поет, складаючи одночасно програму цієї невпинної важкої життєвої боротьби в формі поетичної в’язанки гасел-принципів:

Проти рожна перти,
Проти хвиль плисти,
Сміло аж до смерти
Хрест важкий нести!

Правда проти сили!
Боєм проти зла!
Між народ похилий
Вольности слова!

В арсеналі зброї, якою народ повинен здо-

бувати краще майбутнє, не останнє місце займає символ знання — книжка. Освіта, наука, „розум-бистроум”, — навчав Франко, — це „покривджених опора, слабих перемога”, це основа поступу — і тому проголосив тезу етичного, гуманного виховання народних мас, спертого на освіті й культурному поступі. Бо лише освіта помагає збагнути духовий чинник у житті й дати йому перевагу над низьким приземним матеріалізмом. Ця думка найсильніше виражається в словах Бога-Єгови до Мойсея в однойменній поемі Франка:

Хто вас хлібом накормить, той враз
З хлібом піде до гною —
А хто духа накормить у вас,
Той зіллється зі мною.

В усій поетичній творчості Франка нема, здається, іншого твору (крім хіба ще „Великих роковин”), де були б так дбайливо зібрані в основні думки й заклики, як у своєріднім гимні-зверненні до Матері-Землі („Земле моя, всеплодючая мати!”). Тут згадано і теплоту людської любови, і службу правді, і боротьбу з кривдою, і морально-духову силу, щоб „в бою сильніше стояти”, щоб „пута ламати”, і вогонь надхнення, яким поет бажав налити своє літературне слово, щоб ним, мов громом, потрясати людські душі.

В уявленні Франка література повинна бути правдивим образом життя, а рівночасно основним чинником суспільної реформи, освіти, поступу і морального досконалення. Вона „кріпить слабосилих”, сіє „слова потіхи і принуки” та заховає тих, що попали в горе й сумнів, хоч її творець-поет сам здебільшого, як „відлюдок дикий”, коротає свій вік у „сирітстві духовому”, без права входити в „житло святе”, куди показує людям дорогу. Щобільше, література — то платформа співпраці людини з Богом. Бог промовляє устами поета, передаючи людству свої ідеали й накази. У збірці “Semper tiro” (На старі теми, III) в Божі уста вкладені такі слова до поета:

Ось уст твоїх я пальцем доторкнуся
І вложу в них своїх глаголів жар.

А далі:

Твоїми говоритиму устами
До всіх народів і до всіх віків.

Література, в уявленні Франка — то „слово в поході”, що вникає в „глибини сердечні” і розбиває „полки погані, що летять на душу, мов тривога”. В неволі вона єдина лунає „криком по-

ета" й оживляє душі. Тим то кожний вірш, кожна повість, кожна стаття Франка висловлені сміливо, різко, нечуваним досі тоном — раз сповнені лагідности й доброти, то знову повні завзяття та іронії. Ідеї Франка не залежать ні від теми, ні від жанру, ні від розміру творів. Тому і в поезії, і в мистецькій прозі, і в драмі — всюди зринають на поверхню задушевні думки поета-громадянина, що мріяв про нове вдосконалене суспільство. Рідне громадянство відчувало в них подих нових часів. У них бриніла віра в кращу будучину. Бо, хоч Франко не раз признавався, що в його творах „біль і жаль і туга", що свої пісні він не лише склав, а й „протерпів", то в них наостанці завжди перемагала „надія, воля, радісне життя". Оптимізм Франка, оснований на довір'ї в силу народного духа, вивів цей народ на останній відтинок історичного шляху, свідки вже видно світанок волі.

Був час, коли Франко думав про виїзд до США, де мав стати редактором „Америки", першого на землі Вашингтона українського часопису, заснованого о. Іваном Волянським у 1886 році. Та склалося так, що Франко не побачив Америки, зате українські переселенці привезли туди з собою його думи в його творах. І тепер він серед нас. Його великий дух, що огортає полум'ям любови всі покоління рідного народу, витає невидимо над нами всюди, де наші серця, ще не притрутені курявою буденщини, підіймаються йому назустріч.

Якщо б хто думав, що Франко, який жив, діяв і вмер півстоліття тому в Україні, не має нам тут чого сказати, то це була б важка помилка. Щобільше, ця помилка може стати навіть фатальною, якщо б українська спільнота у вільному світі й далі послаблювала свою увагу до рідного слова, зокрема до рідної літератури. Тоді вона, відчужена від рідних духових інтересів, може опинитись на краю інтелектуально-духової кризи. Грізна тінь тієї кризи вже висить над нами, а ще більше над нашим молодим поколінням, якому старше громадянство не вмє створити синтезу українського сантменту з реальними чинниками оточення. Уже тепер видно, як духово-ідейна атрофія, спричинена недостатнім використанням рідної книжки, в'ялить нашу збірну душу і вводить нас у стадію своєрідної летаргійности. Самовідчужені від рідної книги, замикаємо собі власним ключем доступ до творчости Шевченка, Франка чи Лесі Українки. Коли історія тяжко покарала нас учора за те, що ми, маючи Шевченка, досі не виконали його заповітів, то покарає нас нещадно і завтра за відступство від цілющих джерел рідного оживляючого слова.

Рідне слово на чужині — то найістотніша духовна частина далекої Батьківщини. Рідна книжка — то її заповітне слово, передане серцем і пером письменника. Вчитайтесь, наприклад, у Франка — і ми відчуємо материнський подих тієї Батьківщини. Хай нас не збиває спантелику „анахронічна" сценерія його творів. На тлі старих декорацій грає свою роллю незмінний творчий дух. Франко не належить до тих письменників, чий твори втрачають вартість за одну чи дві декади. Правда, він заторкував пером і проминальні справи, що донині не зберегли своєї актуальности, бо, будуючи мур, клав не тільки камінні бльоки, а й „труск". Але в його книгах, мов перли на морському дні, сяють теж вічні правди й ідеали людства й української нації. Франко, як поет, розкривається перед багатьма поколіннями, завжди живий і інтересний, і „кожна генерація сприймає його по-своєму" (М. Зеров). Тому про нього можемо сказати його власними словами: „Він живе, він ще не вмер!". З ідеями Франка мусить ознайомитися українська молодь на нових поселеннях, їх мусить використати старше покоління для себе і для допомоги своїй далекій Батьківщині.

Франкові гасла і ствердження — віра в щасливе завтра, принциповість і непохитність у поході до мети, прославлення праці й обов'язку, любов і пошана рідного слова, заклики до єдности, до вірної служби рідній справі, до боротьби з духовою темрявою, яка завжди налягає на душу, коли матеріяльне бере верх над духовим — все це й інше становить золотий моральний капітал кожного українця чи то на Рідній Землі, чи на засланні, чи у вільному світі. Тому й наше вшанування пам'яті великого сина Українського Народу не сміє бути тільки театральне і паперове. Наша постава і наші щоденні діла повинні доказувати, що Іван Франко, як і інші провідні духи рідного народу, присутній серед нас.

Свідомі історичної відповідальности, ми повинні це мати на увазі, коли мають сповнитися слова, що їх написав Франко про Шевченка, але що відносяться і до самого Франка: „Найкращий і найцінніший скарб дала йому доля лише по смерті — невмирущу славу і всерозквітаючу радість, яку в мільйонів людських сердець усе ново розбуджуватимуть його твори".

Микола Лазоровський
ГЕТЬМАН КИРИЛО РОЗУМОВСЬКИЙ

Історичний роман
Тверда оправа. 752 сторінки

Ціна 6.80 дол.

Замовлення слати до В-ва „Овиду"

Чардаш Міклоша

— Ще живе?.. Дивно, повинен був давно померти! — сказав лікар до чергової сестри, провіривши живчик у хворого, що давав останні ледве помітні позначки життя.

Кілька днів тому знайшли Міклоша його приятелі Ляйош та Імре по довгих розшуках у якомусь розваленому будинку. Він був уже зовсім виснажений туберкульозом, що, доставшись до всіх клітин, викінчувала його організм. Кожний знав, що то агонія, і нікому не потрібний Міклош мав сьогодні або завтра померти.

Міклош був циганом, але цілим серцем любив малярську землю, що давала йому золотий хліб і в шумі степу приносила йому надхнення, яке він виявляв у мелодіях цієї країни. Тому скрипаля Міклоша знав цілий Будапешт. Каварня у центрі міста була б стояла порожня, якби не скрипаль Міклош. Це його чардаш приманював старих і молодих, а життя, хоч це було у жахливі повоєнні часи, плило далі повне надій, сподівань.

Ніхто не вмів так грати, як Міклош. Спочатку помалу, притаєно, наче підповзав до душ малярів, причаювався, і тільки натякав на щось, що має статися. Значевя під акорди цимбалів вибухав з усією силою, летів наче гураган, як блискавка — все скоріш, скоріш, шалів, горів, наказував.

Тоді із скрипкою шалів Міклош, шаліли малярі при склянках токайського вина. Це чардаш роздував малі вогники у великі пожежі, і треба було почути тільки одне слово: „Ельєн о Мадя-роршаг!” (Хай живе Мадярщина), а всі стали б до боротьби з ворогом.

Цього слова ще досі ніхто не сказав. А хтось його мав сказати.

„Хтось...” — шепотіли хвилі Дунаю...
„Хтось...” — співала скрипка Міклоша...
„Хтось...” — підказувало малярське вино...
„Хтось...” — підслухувало Енкаведе...

Напередодні протибольшевицького повстання малярів скрипаль Міклош грав ще несамовитіше. Здавалося, струни порвуться від ударів сміка. Із швидкістю гурагану пробігали його пальці по струнах, раптом здержував, сповільнював темп, то знову несподівано прискорював. Усе скоріше, скоріше летів чардаш, кликав до бою. Так ще ніколи не грав Міклош...

А коли большевицькі танки зліквідували повстання, Міклош з дружиною знайшов спокійне життя в Америці. Міклош дістав працю скрипаля

у „старого емігранта” мадаря Яноша, власника невеликого „бару”.

Від того часу „бара” стала центром зустрічей малярів. Нові емігранти приходили, щоб зустрінутися, старі — послухати музики своєї країни, а „тут народжених” приманювала випивка.

А маляр Міклош грав чардаша по-давньому, як колись на батьківщині, кликав до незакінченого бою. Минав день за днем, все більше й більше випивали гості, і прибутки Яноша збільшувалися, тож старий Янош затирав руки, радіючи, що завдяки Міклошеві має добрий „бизнес”.

Однаке захоплення чардашем ув американській барі мало-помалу остигало. Спершу відійшла молодь, опісля старі емігранти, а згодом залишилися тільки нові емігранти, приятелі Міклоша. Але вони були ще бідні, тому при одній склянці вина пересиджували цілий вечір, слухаючи Міклошевого чардаша.

Звичайно, з цього зовсім не був вдоволений власник бару.

— Нема вже „бизнесу”, — бурмотів, хоч уголос цього Міклошеві не зважився сказати.

Якось зайшли до бару напитися два юнаки. Один із них, сидючи за столом та слухаючи чардаша, попросив Міклоша, щоб він заграв щось інше.

Міклош загорівся образою. Йому, великому скрипалеві, що додавав завзяття мадарам у боротьбі, цього досі ніхто не мав права сказати. Ще здержував себе і тільки, пронизуючи молодого чоловіка гострим поглядом, відповів:

— Я бачу, тобі чардаш не до вподоби.

— Міклоше, не гнівайся, — сказав другий, — але ти граєш тільки чардаша. Хіба ти нічого іншого, окрім чардаша, не вмієш? Ми, американці, любимо слухати щось веселе, а від твого чардаша аж хочеться плакати. Заграв би ти твіста!..

Міклош стояв і, здавалося, що з кулаками кинеться на сміливця. Його скрипка не створена до твіста! У ній зачаровані тони чардаша, а в ньому безмежний малярський степ, хвилі синього Дунаю і гаряче серце мадаря.

— Я граю і буду грати тільки чардаша, а кому неприємно слухати, нехай іде туди, де грають твіста!

Його голос задрижав від образи.

— Не розумію, чого тобі хвилюватися, Міклоше! Я не хотів тебе образити, — сказав перший юнак. — Не бачу в тому нічого злого, що я тебе попросив заграти твіста.

Але Міклош уже не видержав і почав, наче навіжений, кричати:

— Геть! Геть звідси! . . . Иди до американської „бари”! Г-е-ть!

Ухопивши молодого чоловіка за комір і викинув його за двері.

У барі зчинилася метушня, крик. Товариш юнака хотів стати в його обороні, але погляд Міклоша мов говорив: „Краще не зачіпайся зі мною!” Старий Янош, що й так уже ремствував на Міклоша, бож „бизнес” через його чардаша погіршився, підбіг до скрипаля.

— Чи ти вже зовсім здурів із своїм чардашем? Викинув гостя з бару! І як ти посмів це зробити?! Тепер уже до мого бару ніхто не загляне, oprіч твоїх приятелів, що centa не мають! А щоб ти був утопився в морі, поки приїхав до Америки! Коли гість хоче твіста, то маєш грати твіста! — кричав, бігаючи по барі, Янош.

Цього було Міклошеві забагато. Він наговорив власникові бари те, чого той заслужив: що він такий маляр, як з осла кінь, що його душа в погоні за долями зовсім затратилася, і накінець сказав одне таке слово, що його у розгарі найпалкішої сварки маляр малярові може сказати.

Опісля, не вимагаючи заплати, вибіг з бару.

Старий Янош ходив сюди й туди по барі, а його очі горіли вогнем. І тільки, коли молодий чоловік сказав, що Міклош несправедливо накинувся на них і що він не розуміє, чому той зчинив таку бучу, Янош ударив кулаком об стіл і крикнув:

— Ти, чоловіче, народжений в Америці, ніколи не зрозумієш душі нового емігранта. Для Міклоша чардаш — душа його краю.

Поки Міклош прийшов додому, власник бару телефоном розказав усе його дружині. Мік-

лош почув від неї той самий докір.

— Кинь уже раз свого чардаша! Грай те, чого бажають гості! Тут тобі не Мадярщина, а Америка! Приїхав до Америки, дістав право азилу, то будь їм вдячний, сиди тихо і грай те, чого вони хочуть!

Почалася перша небувала досі сварка в Міклошевій родині. Він кричав, наче божевільний, бив об стіл кулаками, найважчими образами обкидав жінку. Докоряв, що під впливом достатнього американського життя вона затратила почуття патріотизму, любови рідного краю, забула, що її до Америки привело .

— Заблю! Заблю! Як скотину, заблю тебе! — кричав Міклош.

— До чого допровадив твій чардаш? Ти своїм чардашем розпалив у серцях малярів бунт проти ворога! . . . Нехай би були сиділи тихо і не виступали проти большевиків!? Навіщо це було? Москалі порозстрілювали повстанців, заслали на Сибір! А все через твій проклятий чардаш!

Цього було вже забагато Міклошеві. Він ударив жінку в лице, вхопив за волосся і бив, бив, куди попало.

Крик у Міклошевій хаті пробудив сусідів. Вони прибігли боронити напівживу жінку, але у Міклоша взялася така сила, що кожен боявся приступити. Лише заалармована поліція мала нарешті зробити кінець бешкетові. Але Міклош ухопив скрипку і вислизнув з рук поліцистів. Даремні були розшуки, хоч поліція зробила облаву. Скрипаль Міклош пропав, як камінь у річці.

Жінка та приятелі шукали його надаремне. Кружляли різні вістки про Міклоша. Одні казали, що він покінчив самогубством, другі впевнялися, що він виїхав далеко у західні стейти Америки, а інші здогадувалися, що він перейшов до кубинців, які готувалися до повстання проти

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

5-ТОМОВЕ ВИДАННЯ

Понад 2,000 сторінок друку в твердій оправі

Замовлення без завдатку (також на сплати) слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, ILL. — U.S.A.

Кастра. Наприкінці розійшлася вістка, що Міклош потайки вернувся на Мадярщину. Ця остання вістка здалась усім найбільш правдоподібною. Минуло кілька років, і люди перестали цікавитися Міклошем, призабули його. Тільки не забула його Міклошева дружина і два приятелі, Ляйош та Імре. Вони шукали, розпитували всюди.

У малому барі вже ніхто не грав чардаша. Незнані інші люди приходили, слухали твіста та інших танців. Часом заглянули туди давні приятелі Міклоша і за склянкою вина згадували його.

— Вже нам ніхто так не грає чардаша, як колись грав Міклош...

— Якби ще раз почути чардаша нашого Міклоша! Здається, залишив би все, придбане тут в Америці, й пішов би воювати з ворогом...

Такі розмови завжди кінчалися міркуваннями, де може бути їх друг Міклош. Хоч минуло стільки літ, доля скрипаля була далі невідома.

Аж раз розійшлися неперевірені чутки, що у тій закутині міста, де живуть волоцюги, переходується Міклош. Вістку принесли два його приятелі, Ляйош та Імре. Хтось чув, як у розваленому будинку, де жили волоцюги, хтось грав чардаша. Почалися знову розшуки за Міклошем. Не так скоро вдалося друзям його відшукати. Імре та Ляйош влаштували прямо облогу на нього. А коли пізно ввечері у розваленому будинку озвалося ледве чульне скигління скрипки, тоді вони вже знали, що там застануть Міклоша.

Ніхто не впізнав би Міклоша, якщо б не його скрипка. Одяг подертий, а він сам брудний, зарослий, щелепи запалися, і навіть очі перестали ясніти давнім вогнем завзяття. Побачивши давніх приятелів, не виявив ні радості, ні вдволення.

— Навіщо ви мене шукали? Хотіли побачити мене ще перед смертю? Хотіли ще почути мого чардаша?.. Це вже не той чардаш, що колись в Будапешті... — хворий затягнувся довгим туберкульозним кашлем. — ... Не той уже...

Запанувала неприємна мовчанка. Хворий знову кашляв. І тільки, як минув приступ кашлю, Ляйош почав потішати хворого, що він буде здоровий, що ще, як колись, буде грати чардаша.

Хворий насили підвівся. Очі заблищали давньою ненавистю. Згадка розбудила давні, вже трохи призабуті спогади.

— Для кого грати чардаша?.. Для тих, що не хотіли його слухати?.. Що хотіли твіста? Чи для неї?.. Вона також відраджувала грати чардаша.

— Не хвилюйся, Міклоше! Прости жінці!

Вона опісля жалкувала свого вчинку, шукала тебе всюди.

Однак навіть згадка про жінку була йому чужа. Його скляні, вже напівмертві очі бажали чогось іншого, неземного.

— Я так хотів би ще хоч раз у житті заграти, як колись... пам'ятаєте, там, в Будапешті, в каварні. Заграти так, як у той вечір... Грати, щоб ще раз розбудити пригаслі іскорки в душах мадярів... Усіх... усіх... навіть тих, що не хотіли слухати чардаша... Хотілось би з усієї сили крикнути „Елієн о Мадяроршаг!“ — і піти з ними в бій, в останній переможний бій над ворогом...

Знову довгий кашель.

Розмова, видно, дуже хворого хвилювала. Важко дихаючи, він сповідався приятелям із своїх бажань.

—Хіба я можу грати?.. Це вже не чардаш... Душа грала б, але сили нема... Чардаш потребує сильних пальців, а в мене самі кістки... Ось дивіться!..

І Міклош показав худі, мов у кістяка, руки.

Хворий знову довго, довго кашляв, здавалося, викашлює вже останки легенів. Приятелі знали, що дні Міклоша почислені. Якась маєстатична тиша панувала довкола.

— Кажуть, що перед смертю людина дістає незвичайну силу, це її останній акорд життя... Якби ще раз заграти так, як тоді... там, у мой батьківщині... заграти для моїх мадярів... востанне...

Це вже було маячення вмираючого, але приятелі, як могли, переконували, що він буде жити. Почали вмовляти, щоб поїхав з ними до шпиталю. Там при добрій лікарській опіці він напевно видужає. Довго треба було Міклоша просити, поки врешті він згодився.

Вістку, що Міклоша відшукали і що він лежить хворий у шпиталі, зараз передали дружині. Вона якстій поїхала туди, де був її хворий чоловік. Збуджена й затривожена вступила в шпиталь.

Дзенькнув дзвінок, і вінда понесла Зоріку на шостий поверх.

**

Хворий уже давав останні позначки життя. Його очі ставали щораз більше скляні, ніс видовжився, обличчя прибрало мертвецьку маску. Віддих слабшав, температура впала нижче нормальної, і тільки серце не хотіло здатися. Два приятелі, Імре та Ляйош, стояли біля ліжка вмираючого.

Раптом хворий підвівся. Його очі засвітилися давнім блиском і, якби не запалі лиця та спе-

чені гарячкою уста, ніхто б не подумав, що він хворий. Молодецька енергія вступила знову в його тіло.

Хворий встав і взяв скрипку.

У цю хвилину почувся чардаш, бадьорий, такий, як тоді. Спочатку помалу, приховано підповзав до душі, причаювався, натякав на щось, що незабаром станеться, то знову горів, кликав до боротьби, шалів, наказував. У шпитальному халаті шалів із скрипкою Міклош.

У передсмертному видінні побачив Міклош свій рідний степ і синій Дунай. Побачив своє перше кохання — дружину Зоріку. Для неї він грав останнього чардаша.

І здавалося Міклошеві, що бій за волю тепер тільки починається. Горить повстанням і страшною помстою весь народ. А тільки нема вже його, Міклоша між ними. Хтось інший, молодий веде їх у бій.

Тони чардаша завели Зоріку під кімнату її чоловіка. Вона не мала відваги увійти, боячись перервати творче надхнення скрипаля.

Її Міклош вернувся і грає чардаша так, як колись. Радісно стукотіло серце Зоріки. Вони

будуть ще щасливі... Він простить їй... бо вона з тонів скрипки чує, що він її кохає...

І як тільки останній акорд чардаша, мов гостре лезо шаблі, вдарив по струнах, вона радісна підбігла до чоловіка.

Скляні очі й обличчя мерця все їй сказали.

Філядельфія, травень 1961 року.

Книжка — найкращий дарунок

Вже вийшла з друку повість Я. Острук

„РОДИНА ГОЛЬДІВ”

Ціна книжки в звичайній обгортці 2.50 дол.

у полотняній 3.50 дол.

Для книгарень знижка

Замовлення висилати на адресу:

J. Ostruk

1120 Chelton Ave., Philadelphia 26, Pa., U.S.A.

ДРУКАРНЯ ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

приймає замовлення на всякі

ВЕЛИКІ Й МАЛІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ

українською, англійською та іншими мовами.

Приймає до друку **офсетом або на плоскій машині**
КНИЖКИ, ЖУРНАЛИ, ПРОПАМ'ЯТНІ КНИГИ НАШИХ

УСТАНОВ, ПОРТРЕТИ тощо.

з гарним оформленням і оправою всякої величини.

Виконання робіт швидко й дуже дбайливе (зразком можуть
служити такі видання, як твори Тараса Шевченка,

Трилогія Богдана Лепкого, „ОВИД” і інші).

Ціни низькі.

Роботи доставляємо до всіх місцевостей у ЗДА, Канаді та
інших країнах.

За ближчими інформаціями звертайтеся на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PRINTING COMPANY

2226 W. Chicago Avenue — Chicago 22, Ill. — USA.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО — ПОВНЕ ВИДАННЯ
ТВОРІВ, I — XIV ТОМІВ. ВИДАВНИЦТВО
МИКОЛИ ДЕНИСЮКА, ЧІКАГО 1959 — 1963.
ТВЕРДА ОПРАВА, З ПОЗОЛОЧЕННЯМ. ЦІНА
75.00 ДОЛ.

У шевченківські ювілейні роки (1961-1964) одним із найдостойніших пам'ятників Генієві України є повне видання його творів. Думки Шевченка такі глибокі, а ідеї такі непроминально-вічні, що довести їх до свідомості читача в ясній, переконливій і правильній інтерпретації може тільки справді науково-критичне видання, підготоване передовими шевченкознавцями нового часу.

Ми знаємо, з якою запеклістю намагаються вороги українського народу сфальшувати, применшити й ослабити ідейну сторону творчості Шевченка, заперечуючи чи промовчуючи те, що в ній найістотніше — національний елемент. Цій згорі й віддавна запланованій акції гальмування впливу національного поета-державника на свідомість його народу і приглушування його патріотичних закликів мусимо протиставити такі видання його творів, які б давали повний, прозорий і вірний образ його духовості і робили це солідно, відповідально та авторитетно. Бо боротьба за справжнього Шевченка та оборона його величної ідеології перед ворожим наступом — це одночасно бій за майбутню Україну, за виховання й підготову сьогочасного й майбутніх поколінь до чергових історичних завдань.

Наша й зацікавлена Шевченком чужинецька літературна критика ствердила без сумніву, що одним із таких видань, в яких живе й діє дух справжнього Шевченка, є повне критичне видання його творів, що появилось в рр. 1959-1963 у в-ві М. Денисюка в 14 томах. Це збірна праця цілої низки учених шевченкознавців, починаючи членами довоєнного Українського Наукового Інституту у Варшаві й кінчаючи членами теперішнього НТШ та УВАН на еміграції. Тому воно і найповніше, і найдокладніше, і найбагатше на нові здобутки науки шевченкознавства. В ньому вся духовна спадщина Шевченка: поезія („Кобзар’), драматичні твори, повісті, доступне досі листування, репродукції рисунків і малярських картин, зразки перекладів його творів на інші мови, а також замітки й пояснення до текстів, найновіша й найповніша бібліографія та збірник статей про Шевченка і його творчість. Можна сміливо сказати, що такого видання українська вільна наука ще не мала, що це — за словами проф. Я. Рудницького — „останнє слово справжнього наукового шевченкознавства”.

Отож, повне видання творів Шевченка в 14 томах — це не тільки достойний нерукотворний пам'ятник Шевченкові, здвигнений українською вільною наукою, яка єдина має можливість правильно інтерпретувати творчість Поета, але й найкращий ювілейний подарунок українському народові, передусім його еміграції. Мета видання — донести творчість Шевченка в найбільш зрозумілім, доступнім та естетичнім вигляді до розуму й серця всякого читача, а тим самим підіймати українську свідомість у масах і спрямовувати енергію та зусилля всієї спільноти на здійснення національних і вселюдських ідеалів Добра, Краси і Правди, що були у Шевченка універсальними символами Божих і людських моральних вартостей. Одночасно це монументальне видання вже навіть самим своїм зверхнім виглядом з найкращої сторони репрезентує перед чужинцями наші видавничі осяги і наш культ найбільшого поета-пробудника України. Тож не диво, що вдоволені читачі називають це видання „великим вкладом в українську культуру і великою користю для нашої загальної справи”.

Повне 14-томове видання творів Тараса Шевченка всіма сторонами заслуговує на те, щоб стати не лише прикрасою мешкання кожної свідо-мої української родини, але й бути справді творчою лектурою для всіх нас, особливо ж для молоді та підростаючих поколінь, що не бажать відстати від рідного берега й шукають на ньому цілющих джерел духової сили, потрібної для здійснення предківських заповітів.

Три поезії

1. ОДИССЕЯ, КНИГА ДВАДЦЯТЬ ТРЕТЯ

Залізний меч в його міцній правиці
Уже сповнив належний труд відплати.
І щедро кров розпусника пролляти
Вже довелося ратищу й сулиці.

На злість і богів з його морями,
Й Аресові, що з гуркотом яриться,
Під сірими суворими вітрами
Вернувсь Улісс до царства і цариці.

Уже з любов'ю господина біла
На грудях у володаря спочила
На спільнім ложі царственім своїм.

А де ж той муж, який пізнав вигнання,
Тинявся псом по світі в дні скитання
Та запевняв, що зветься він — ніким?

2. ТАЄМНИЦІ

Я, що тепер мої пісні співаю,
Назавтра буду таємничий, мрець.
Містичної пустелі пожилиць,
Де ні раніш, ні потім не буває.

Так запевняє містика. Проте
Не треба передбачень. Не вважаю
Себе ні пекла гідним я, ні раю,
А наша путь мінлива, як Протей.

І чи то буде лабіринт блукань,
Чи, може, сяйва білого сліпучість,
Коли вкінці мою пізнаю участь,
І досвід мій перейде смерті грань?

... У забутті б криштальнім потонути,
Не стати „тим, що був”, а вічно бути.

3. ДО МАЛЕНЬКОГО ПОЕТА З АНТОЛОГІЇ

Де пам'ять днів, які
Були твоїми на землі і ткали
Блаженство й біль і твій творили всесвіт?

Ріка численних літ їх потопила,
Ти тільки слово в оглаві тепер.

Дали безсмертну славу іншим боги.
Медалі, записи та монументи
Історія лишила. А про тебе
Лише відомо, мій незнаний друже,
Що ввечорі ти слухав солов'я.

І, марна тінь між асфоделів тіні,
Вважаєш ти, що боги — заскупі.

Та наші дні — це сіть нудних мізерій,
Де краща доля е
Над попіл забуття?

На інших кинули безжально боги
Нещадне світло слави, яка бачить
Всі нутроші, яка рахує плями,
Яка вкінці
Забруднює ту розу, що шанує.
Тобі ж явили, брате, милість боги.

В екстазі вечора, який ніколи
Не стане ніччю, слухаєш ти досі,
Як Теокритів соловей співа.

Переклав Ігор Качуровський

Хорхе Люїс Борхес — найвидатніший сучасний аргентинський поет, прозаїк і есеїст. Його твори перекладені на більшість світових мов. Переклади Ігоря Качуровського друкуються за дозволом автора.

РОМАН ЗАВАДОВИЧ ПРИГОДИ ГНОМИКА РОМТОМТОМИКА

Ілюстрації

мистця ЕДВАРДА КОЗАКА
Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
Торонто Р. Б. 1964 Нью-Йорк

Видали цю книжку своїми коштами
приятелі письменника
Ярослава й Михайло Шафранюки
в Торонті, Канада
Ціна — 2.50 дол.

Замовляти в адміністрації „Овиду”

Творчість Софії Парфанович

Може це звучатиме трохи банально, бо кожна істина має такий відтінок, але письменник — це насправді лікар людської душі. В ідеальних випадках він змінює на краще людську долю, приносить їй щастя або хоч ілюзію успіху. Шевченко відродив цілу націю українців, з'єднав їх і повернув їм майже забуту гордість та бажання волі. В більшості ж випадків письменник навчає людей жити в суспільстві, любити й ненавидіти, розрізняти добро і зло, вірити у справедливість. А коли ні, то письменник може хоч потішити читача тим, що не одному йому доводиться так важко страждати, — іншим було, може, ще гірше, але вони переборювали труднощі і знаходили нехай і рідкісні соняшні хвилини. Ну, а бувають і такі лікарі, що приписують шкідливі ліки, і вслід за Вертером Гете ціла черга молоді кінчила життя самогубством...

А лікар? Чи він лікує тільки тіло людини, а душі не чіпає? І чи це можливо? Не в наші часи! Давно вже згодилися медики, що всі хвороби, так чи йнакше, пов'язані з психікою, з душею людини, і що в критичнім стані людина тільки тоді може бути врятована, коли вона „співпрацює”, коли вона хоче жити. Кожний лікар, хоче він того чи не хоче, є також і психіатром, і самі хворі, не питаючись, зв'язуються лікареві з таких глибоких таємниць, що їх самі собі не розказали б — може тому, що медична етика зобов'язує лікаря до мовчанки.

Софія Парфанович — лікар і письменник, а, може, письменник і лікар в одній особі. Такі комбінації відомі в історії літератури, але не дуже часто. Вересаєв, Аксель Мунте, частково Антін Чехов, „доктор без пацієнтів”, частково Віталій Коротич. Але мало хто так, як Софія Парфанович, був лікарем „на повний розмах”, працюючи вдень і вночі, серед різних, здебільшого несприятливих обставин, часто без обладнання і, навіть, без медикаментів. І скрізь вона давала собі раду, винаходила ліки й інструменти та рятувала людей, нікому не відмовляючи. Зате і здобула собі багатющий скарб досвіду, пізнала тіло й душу людини до найглибших таємниць і тепер, не зраджуючи лікарської етики, може поділитися своїм багатством із цілим людством. Поки могла, тримала в руках стетоскоп і хірургічний ніж, а потім радо змінила його на гостре перо.

Вже в ранніх своїх творах, таких суто медичних, як „Гігієна жінки” або „Чоловік та жінка”,

видно у Софії Парфанович хист письменниці. В якій ще медичній книжці знайдете ви такі порівняння:

„Молодий організм — то наче хата, якої стіни та дах поставили, та ще не закінчили все-редині”.

або:

„Не зашкодить мати в хаті йодину і спирт — це останнє не до пиття, а до обмиття рук”.

Перша збірка письменниці „Ціна життя” зображує змагання лікаря з недугами і смертю, тяжкий змаг, що в нім часто перемагає смерть. В дальших творах, написаних у період військової хуртовини й таборових поневірянь, з'явилися вже не цілком „медичного” характеру мотиви („Загоріла полонина”, „Інші дні” та „У Києві в 1940 році”). „Загоріла полонина” цінна зображенням бойківського життя і стилізацією народної говірки. „Інші дні” — це збірка оповідань про людей — і пацієнтів, і здорових, про їх життя та щоденні турботи.

В 1950 р. з'явилася книжка „У Києві в 1940 році”. Цей наче б то сірий, прозаїчний заголовок насправді напрочуд вдалий і повний магичної сили. Адже 1940 рік — то був перший рік після приєднання Галичини до України — до України не тільки підсоветської, а й до омріяної наддніпрянської „Великої України...”

Туди поїхала Софія Парфанович „шукати батьківщини і тепла і рідних дорогих земляків” і знайшла те, чого шукала, хоч воно було поганьблене і зросійщене і не раз поранило її серце до сліз і до крові.

В Києві повели письменницю до наркома і наказали подарувати йому свою книжку „Гігієна жінки” з такою (продиктованою) присвятою:

„Наркомові І. І. О-ві присвячую книжку так, як я могла її написати в буржуазних умовах, в яких жила досі”.

Письменниця, не зважаючи на советські залицяння, відразу відчула фальш і облуду советського панування на Україні. Враження, описані в книжці Парфанович, до речі, дуже подібні до вражень сьгоднішніх відвідувачів України. Тоді, як і тепер, офіційною мовою театрів, газет, діловодства й урядового листування була українська, але говорили скрізь по-російськи. В родині, де письменниця замешкала, говорили також по-російському, тільки діти мило щебетали з гостею по-українському, бо цю мову вони знали зі школи.

Цікаво змальовує Софія Парфанович свою зустріч із східноукраїнськими письменниками, спеціально ж із Павлом Тичиною, що також говорив спершу по-російському і лише згодом переходив на українську мову, а до того ж ще й мав секретаря — росіянина! Одягнений був Тичина у шовкову кремову гімнастюрку з вишиваним пасочком.

„Більше слухав поет, як говорив, — згадує Софія Парфанович. — Тяжкий і сумний настрої внесла я в його хату, з якої віяло добром та благонадійністю. Ще важче стало всім, коли я оповіла мої переживання в Києві та моє шукання рідної мови і щойно пережите в школі, через здавлені сльози. В такому пригніченому настрої ми повечеряли, після чого Павло Григорович вручив мені том своїх поезій під заголовком „Партія веде”, запропонував зжитися з радянською дійсністю...”

Після переїзду за океан настали трохи ліпші видавничі умови, а були вони ліпші через те ж вигідне сполучення лікаря і письменника в одній особі: лікар заробив і заощадив трохи грошей, а письменник протратив їх на видання власним коштом своїх книжок. Отак собі і появилися одна за одною „У лісничівці”, „Люблю Діброву” і „Вірний приятель”.

Хоч кожна книжка Софії Парфанович по своєму цікава і „зовсім інакша”, все ж у мене, як у кожного читача, знаходиться улюблене з улюбленого. Такою книжкою для мене стала видана в 1963 році „На схрещених дорогах”. Парадоксально, ця книжка є і найсильнішим, і найслабшим твором письменниці. Цей твір приваблює до себе, немов та жінка з неправильними і, навіть, негарними рисами, але непереможно чарівна.

Як уже згадано про слабкість цього твору, то треба сказати, що саме. Твір названо повістю, але це не повість, а ліричний щоденник. Кінцеві розділи нагадують газетні статті. Більшість творів Софії Парфанович в більшій чи меншій мірі автобіографічні, тільки авторка ніколи не виставляє себе на передній плян, не прикрашує і не хизується. У творі „На схрещених дорогах” змальована і найболючіша подія в житті письменниці — втрата її кохання чоловіка, Пилипа Волчука, і багато подробиць її лікарської праці в „остівських” таборах. Цей твір, очевидно, з причин недостатнього видавничого фонду, обійшовся без доброго літературно-мовного редактора, тому то багато в нім чарівно-неправильних і нечарівно-неправильних конструкцій, що були усунені в дальших виданнях.

Дія твору відбувається на маленькій фабри-

ці в тирольському містечку Тельфс. На цій фабриці працювали нешлюбні матері, завербовані гітлерівцями на працю із східних земель України та затавровані „Остом”. Тут вони і мешкали разом із своїми дітьми. Софія Парфанович була призначена лікаркою в цей табір. В той час, як робітниці чужих національностей ставилися до лікарки доброзичливо, українські дівчата їй спочатку недовіряли. Але Парфанович, лікар і письменниця, визначається великим розумінням чужого горя. Вона ні на хвилину не зневірилась і не відцуралася дочок свого народу, ніколи їх не осуджувала за брутальність і неморальну поведінку: „Я була одної крові з ними, я була однією з них”, — пояснює письменниця.

З великим завзяттям взялася лікарка до розбудови охорони здоров'я в цім нужденнім таборі, але тому, що це йшло проти плянів німецьких господарів, то доктор Парфанович швидко звільнили. Довелося поневірятись по кутах із „вовчим білетом”, аж поки скінчилась війна і в містечко увійшло американське військо. Далі настала смерть чоловіка і виїзд за океан.

Те, що робить цю книжку найціннішою з усіх покищо написаних творів Софії Парфанович, є такі три риси.

1. Висока ідейність і патріотизм. У кожному творі письменниця ставить ідею служби народові понад усе інше. Ще в книзі „Чоловік і жінка” лікарка Софія Парфанович підкреслила, що ця книжка написана для добра цілого українського народу, щоб втримати його здоровим і життєздатним. А в творі „На схрещених дорогах” авторка не один раз це наголошує: „Тут були жінки мого народу і їхні діти. Їм дати допомогу — моє священне завдання”.

2. Документальність. Майбутній дослідник знайде у творі свідчення, що німці не давали українській лікарці наявної в таборі обладнаної медичної кімнати; що під час повітряної тривоги робітниць не пускали в бомбосховище, і вони мусіли в небезпечний час далі працювати під бомбами; що Німеччина використовувала і роз'являла національні протиріччя і приставляла до українок польських і російських наглядців; що керівник табору крав таборову касу і на ці кошти придбав собі будинок; що українські робітниці мусіли працювати до останнього дня вагітності, а за дні хвороби з них вираховували гроші — і багато, багато іншого.

3. Емоційність і яскравість твору. Тут авторка пишається найкращими своїми пейзажами, метафорами і порівняннями, що роблять її героїв і події незабутніми. Ось зразок короткого, але влучного портрета:

„Поліна була кругла, середнього зросту. Очі якісь карі, трохи опуклі і з постійною потребою плачу. Одягалась у товстий гранатовий плаш, повно спідниць і хусток”.

А ось криклива Наташа з її „колгоспним альтом”. Вона вміла „по-мистецьки” проклинати все на світі, навіть під час бомбардування:

„По-мистецьки кляла Наташа. З-під насуплених брів вона кидала іскри ненависти, а через два ряди білих, грізно вискалених зубів вилітав її колгоспний альт, як грозова буря, як майже біблійні пророцтва. Страшно було слухати оцих блюзнірств і бачити її, як, стоячи перед подвір'ям з немовлям у наруччі, простягала його й порожню руку до неба, покритого сталевими птахами заглади, і кликала її на нас всіх і на себе з дитям, а головню, на зненавиджену фабрику і її директорів: „Хай вона зараз же тут і в землю западеться, оця каторжна фабрика! Хай найтяжчі бомби з землею її зрівняють! Хай сліду не стане з неї і з нас, із цього ірода проклятого, цього ката Пішля! — читала голосно тяжким альтом, якби правила якусь макабричну службу”

У цій творі авторка не забуває ні про тварин та рослин, ні про красу природи. Для любителів котячої породи тут знайдуться дуже цікаві епізоди з котиком Муйнцом, а альпіністи знайдуть насолоду в описі гори Гогемунди, дуже реалістичним, аж до натуралізму, але повним краси і приваби.

„Оця гора, мов баба розложиста, гордовита. Яка вона з себе і як одягається оця кремезна тиролька? Обличчя її все пооране, в зморшках. Порили його негоди, пошмагали вихори буйні й покарбували люті бурі-сніговії. Розоране глибокими борознами. Тяжкі повіки її очей так і нависли на лице. Товстий посірілий підборідок — рапавий від бородавок та щілин, що від віків загосподарились на ньому...”

Оце так красуня. — подумає читач, прочитавши такі речі. Але далі іде що інше:

„Сорочка в баби в найкращих вишивках високогірських полонин. На ній горить намисто рододендронів, проткане дукачами-пролісками. Вишивані пазухи, широкі уставки й смуги гантів і квіти розкинуті сяють усіма кольорами веселки. Від майже ультрафіолкової безстеблої генціани, з її великою тугою в простір і до сонця, до рожевого первенця і червоних рододендронів — аж до майже чорно-бордового брунелю та ванілевих орхідей...” Тут уже і малювання, і вишивання, і ціла веселка кольорів.

Дві книжки письменниці присвятила, здавалось би, дрібничковій темі — описам української відпочинкової оселі, Діброви. Вийшла перша книжка про Діброву — книжка мила, втішна.

НОВИНА!

НОВИНА!

Софія Парфанович

Н А

С Х Р Е Щ Е Н И Х

Д О Р О Г А Х

Повість з мандрівки по чужині.

*Книжка має 420 сторінок друку в
твердій люксовій оправі;
з позолоченням.*

Ціна — 5.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу:

Dr. Sophie Parfanowicz
3347 Grant Street
Detroit 12, Mich

весела, читачам сподобалась, а критикам також. Підбадьорена авторка написала ще одну книжку, про прогрес „цивілізації” на Діброві — і втрапила не повторитися; навпаки, виявилось, що на Діброві ще багато було неописаного. І письменниця не зарікається, що з Діброви не вийде трилогія.

Успіх книжок про Діброву в тім, що в рамках гарної природи змальовано мікрокосмос українського еміграційного життя. Ніде так його не побачити, як на цій виставці наших недоліків і досягнень. Чого тут тільки нема: і Шевченко, і посаджений пластунами дуб Шевченка, що символічно відмовився рости, і пересажені секвої, що також не прийняли на чужому ґрунті; тут і напівмітологічні тарахкавці, і цілком реальні, навіть надокучливі, білочки, і лиси, і качки, і песики, а з ними і закохані в них до безтями їхні господарі; тут і дівчатка в бікіні, і літні романи, і пікніки з дітьми в теорії, але не на практиці, і сум через американізацію нашої молоді, і іскри надії, розпалені завзятими пластовими піснями. Як би то не було, це частинка України на чужині, тому то ці книжки нам любі й цікаві, і ми нічого не маємо проти трилогії.

Дехто дорікав Софії Парфанович за її надмірну увагу до тварин, а спеціально ж до котиків і песиків. Ходили дотепи, як то наша письменниця „зійшла на пси”. Вона справді любить тварин і вживає в описах про них аж такі ніжні вирази, як „Ти мій котик і песик в одній особі. Золотко моє чорне, перелка моя зеленоока. Оця мої вірні, кохані, лабетіця мої буцляті, бородіць м’який і кожушок пухкий, Бицьо мій солодкий”. Подібні пасажі є не в одній книжці Софії Парфанович але коли їй про це згадувати, вона відповідає, що це не обов’язково її власні погляди і що вона пише з іронією. Не знаю, як воно писано, але при читанні іронії не відчувається, і я хотіла б, щоб до мене хтось так примовляв, як до того котика . . .

Так чи сяк, через тих звірят попала Софія Парфанович, як свого часу Галина Журба, в дитячі письменники. Вона була досить таки здивована, коли їй об’явили, що її розповіді про звірят — це зразки кращих оповідань для дітей, але не перечекала, коли її прийняли почесно в ОПДЛ, і завзято в цій організації працює. Треба зауважити, що ОПДЛ — це така установа, куди з власного бажання вступити не можна — туди приймають на рекомендацію членів і за схваленням управи тих письменників і діячів, що особливо вартісні для виховання українського доросту.

Справа ще й у тім, що пані Софія пише і

про песиків, і не про песиків. Вона справді з подивугідною точністю описує звірят в їх щоденнім житті та їх взаємовідносини з людьми. В творі „Такий він був” ви прочитаєте про життя пса, і то не якогось особливого, а так собі, не дуже гарного, такого, як був ваш покійний Босій; про пса — друга людей, що стереже їх, провозжає і стрічає, бавить дітей і трохи надокучає; про пса і його чотириногих приятелів, що з них деякий „гризне часом за одну чи другу сучку, бож котрий кавалір не мав любовних пригод”; про пса-в’язня, що разом із своїми господарями-втікачами притулився на німецькій фермі тільки під умовою, що буде увесь час на прив’язі; ото ж, сидів бідний Фік на линві і єдину відраду мав у тім, що „перегавкувався з сусідніми псами”; але ж і про пса-героя, що покусав советського майора під час „скринінгу”.

Котів авторка любить ще більше, як песиків. любить їх не так за красу, як за розум, а ще більше за ту рису, що їй і кожній людині дай Боже: за самостійність.

„Бо так, як ваш Пусько чи Мишка виглядають безпомічні й ніжні, вони мають одну велику таємну прикмету, що може їх робити зовсім незалежними від людини: вони не втратили своєї природної здібності й потреби — ловів. Навіть серед найбільшого міста вони можуть усамостійнитись від вас і стати хоробрими ловцями, що борються і так часто гинуть в боротьбі з великим ворогом людини — щурами”.

Як можна казати, що такі книжки, як „Вірний приятель” і „Такий він був” є тільки про котів і собак? Ось як про це говорить сама письменниця: „Так отже: книжка ця про котів. Так і не інакше. Про котів і людей, коли вони жили в затишку довоєнних буднів, і про людей і котів, коли попали в заметіль війни”. Ось, наприклад, опис закінчення війни у творі „Такий він був”:

„Війна покінчилася. Для тубільців. Вони повернуться до щоденних зайнят, відбудують міста, фабрики, і край їхній знову розцвіте і стане зразком для інших. Але яка доля чекає тих, що забрели в чужий край, що не мають рідної землі під ногами? Що чекає їх завтра?”

Далі настає і переїзд за океан, такий радісний для багатьох, але не для письменниці, бо вона розуміла: „Не вертатись нам уже додому, в Україну . . .”

В цім творі, неначе б то про пса, є і такі трагічні моменти, як опис розстрілу німцями двох селянських хлопців за приналежність до підпільного руху:

„Молодший падав перший; успів ще перехреститися; старший ще мав час крикнути „Слава Україні!” Кров бризнула на їхні вишивані сорочки”.

В творі про начебто тільки котика, „Вірний приятель”, є до сліз зворушлива історія про те, як лікарка Віра хотіла адоптувати сліпу дівчинку Лідочку. Але Лідочці було краще між таких, як вона, між сліпих сиріток у притулку, і вона залишилась, не захотіла евакуюватися разом із своєю прибраною мамою. Вражає і тут виняткова правдивість стилю письменниці. Вже самий портрет Лідочки свідчить про це:

„Лідочка була невеликого росту, досить худа, з великим черевцем. Згодом Віра помітила, що всі діти в захисті мали такі великі черева, роздуті чорним тяжким хлібом і картоплею. На її вузькому личку було щось вроді слабенького рум'янця, і її бронзове волоссячко було коротко пострижене. Не була ні гарна, ні негарна, от така собі. Усмішка рідко являлася на її обличчю, вона тільки ледве посміхалася, навіть тоді, коли їй трапилося щось приємне або щось їй подобалося. Говорила тоном і словами дозрілої людини, ніколи не сперечалася, як це роблять діти, завжди погоджувалася. Так і пізнати було тверде виховання в захисті, без любови та свободи, яких так потребує для розвитку дитина. Дуже часто Лідочка вживала вислову: „Я бачила” і „гарне”. Мабуть, усе що сприймала дотиком, „бачила”. Але гарним було все, бо що негарного могли пізнати її невидючі очі?”

Вражає читача і така психологічна деталь: котик Бицьо злякався Лідочки, коли вона стала його обмацувати. Він зрозумів, що вона сліпа, скалічена, і панічно від неї втік.

Треба зауважити, що в той час, як інші письменники в таборовий період спали або кисли, Софія Парфанович нотувала події й деталі „діпівського” життя, щоб виконати свій обов'язок перед народом. Потім у її творах були списані і бігання за „зупою”, і обід в остівських їдальнях за „довгими на-жовто помальованими столами”, і „дерев'яні тапчани, присипані кукурудзяною соломою”, і тяжка праця на текстильній фабриці, і проблиски національної свідомости, і бомбардування, і гумор, навіть під бомбами. Старий охоронець мотивує так своє небажання йти в бомбосховище під фабрикою: „Вісім тонн румовиська і сталеві машини на голову? То краще вже зразу тут, на землі!” Коли лікарці Парфанович не дали медикаментів, вона зарядила лихові так: „Не було ліків, то вкрала три пляш-

ки цибацолу і пару ампулок сульфонамідів” та й приступила до роботи. А ось гумор під час загрози репатріації:

„— Ти откуда, бабушка? — питає советський майор.

Старенька жінка стоїть, витирає носа і прикидається, що нічого не розуміє.

— Не валяй дурака! — вигукує майор. — Сконд ти?

— Та зі Станиславова, прошу пана, — видушує з себе старенька.

— Де той Станиславів?

— Та де ж би, добродію, де ж би, як не в Галіції.

— Що там робила?

— Работала, тяжко работала, — бабушка забуває своє „галичанство”.

— Как работала?

— В швейній артілі, товаришу.

— Як їхала до праці?

— Трамбальом, товаришу, трамбальом. Далеко було ногами йти.

— Врьош ти, бабушка. В Станіславе нет трамвая.

— Та я неграмотна, ваше благородіє”.

А ось такий опис таборового політикування: „Недарма читали газети, слухали вісток, надаваних через гучномовці, і, розклавшись на траві, політикували: ось-ось в Росії почнеться революція, ось-ось союзники посваряться і — вибухне війна. А ми тоді додому, і давай творити Україну! Але таку, яку хочемо, таку, яку я хочу, а не ти!”

З такого гумору, як сама письменниця зауважила, „було б весело, якби не було страшно”. А взагалі, легкі, необразливі дотепи Софії Парфанович кожному подобаються і нікого не сердять. Але, щоб бути справедливою, вона не обминає і себе самої. В творі „Люблю Діброву” вона так розмовляє... з диким гусаком:

„Пане Гусак, я шаную вас. Мене захоплюють ваші справи, і я закохана в вашій красі: такої шиї не має найкраща жінка, і ви чорнявий, а я пропадаю за чорнявими хлопцями”.

Отже, про що б не писала письменниця — а пише сливе що про все на світі, — вона пише цікаво, її читати легко і приємно, і навіть її невеликі прогріхи сприймаються як неправильні риси й цяточки чарівної жінки. В неї сміливе, сильне і гостре перо. Ми ще чекаємо від Софії Парфанович багато нових творів, а серед них і такого, як „Земля” Ольги Кобилянської.

Золота батута вірного служителя Мельпомени

(До 50-річчя мистецької праці Ярослава Барнича)

На самому початку варто б згадати, що мистецька кар'єра Ярослава Барнича почалася власне, не в 1916 році — себто не 50 років тому, але ще трохи раніше. Уже в 1908 році Ярослав Барнич, учень третьої класи коломийської гімназії, згуртував шкільних товаришів — старших, ровесників і молодших та диригував уперше „На талкою Полтавкою”. „З цього приводу”, — казав проф. Ярослав Барнич, — „я мав багато... конфліктів з батьками і професорами, які конечно намагалися вибити мені „дурниці з голови...”

На щастя для української культури, української музики та музи Мельпомени, опікунки музики й театру, 12-річний Славко Барнич не дав собі вибити „дурниць з голови”, і так почалась „неофіційно” кар'єра Ярослава Барнича — пізнішого вояка, музики, композитора, диригента театральних і симфонічних оркестр, педагога, диригента капелі і хорів, а передусім громадянина й патріота, що життя своє, — за словами поста, — зумів „непроданим донести...”

У 1914 році Барнич вступає в лави Українських Січових Стрільців. Після участі в боях і перебування з стрілецькими частинами на Закарпатті, та по закінченні у Відні середньої освіти прибуває Ярослав Барнич на короткий час до Львова і тут уже залишається. Завдяки старанням таких протекторів українського мистецтва, як отаман Никифор Гірняк — командант Коша УСС, та д-р Михайло Волошин (відомий львівський адвокат „у цивілю”) — командант Львівської Збірної Станиці УСС, стрільці Легіону знаходять шлях до театру „Української Бесіди”, тодішнього, так би мовити „фронтового театру”. Тут, між такими справжніми акторами, як Сорока, Коссак чи „Бронцьо” Нижанківський, опиняються також і „нові”, а серед них, як писав Ярослав Гриневиц, молодий „капельник” Ярослав Барнич.

Цей театр був справжньою мистецькою інституцією, а її вистави були справжніми шедеврами театрального мистецтва. Пише стрілецький мемуарист про ці часи: „Театр мав у розпорядженні дуже здібного диригента, молоденького Усусуса Славка Барнича, який давав собі раду з диригуванням таких тяжких опер, як „Галька” чи „Продана Наречена”. На вистави „Гальки” приходили польські артисти міського театру, а визначна артистка цього театру Гелена Міловська заявила, що їх театр прямо не всилі виста-

вити цієї опери так, як це робив український театр, де оркестрою диригував тоді молодий стрілець-„капельник” Ярослав Барнич.

Прийшов листопад 1918 року. Стрілець Барнич бере участь у „Зриві”, переходить польське інтернування. Війна програна. Замість великої музичної кар'єри у вільній українській державі, настає важке життя в умовах окупації.

Театр відновляє діяльність, але вже не у Львові, а на провінції, під проводом Коссака. Тут, — як розказував проф. Барнич, — „переходили різне — часом добре, а більше зле”. В Коломиї в 1920 році до цього театру вступив майбутній корифей української сцени, одна з найбільших постатей нашого театру, тоді ще також молода людина. Ім'я її — Володимир Блавацький.

Через рік знову постає під патронатом д-ра Овчарського, мецената нашої сцени, театр у Львові. Тут Барнич працює як музичний керівник. Режисером музичного репертуару був Йосип Стадник, а драматичного — Загарів.

В 1924 році Ярослав Барнич закінчує державну консерваторію з дипломом з музики та співу і починає працю музичного керівника й диригента в Ужгороді, в тамошньому театрі. Ставить великий світовий музичний репертуар. Це не до смаку чехам, вони відбирають державну підмогу і театр занепадає.

Барнич не спочиває. Іде до Берліну, тут студіює в „Штерншес Консерваторіум” і вивчає диригентуру у видатного спеціаліста проф. Вільгельма Гросса.

А потім повернення у Рідний Край: Самбір, семінарія „Рідної Школи”, Станиславів і семінарія Сестер Василянок, гімназія „Рідної Школи”, Музичний Інститут ім. Лисенка, що його засновує Барнич у Станиславові, учительська праця у Вищій Школі ім. Шопена і, нарешті, посада викладача історії церковної музики і співу в Духовній Семінарії. Тут, у Станиславові, диригує Барнич також хором „Боян”.

Але Мельпомена кличе. Композитор Барнич пише музику до лібретта Павлусевича „Дівча з Маслосоюзу”. Цю оперету поставив театр ім. Тобілевича, а режисерував її Микола Бенцаль.

Надзвичайний успіх оперети спонукує композитора до дальшої праці. Цим разом він пише і музику і лібретто, і так постає славна „Шаріка”, яка ще й до сьогодні не втратила популярності.

Оперета не сходила з репертуару впродовж чотирьох років...

За „Шарікою” слідує „Пригода в Черчі”, знову з музикою і лібреттом Барнича. І нарешті — оперета, що до сьогодні пісні з неї співають не лише на наших сценах і естрадах, але й на таворах молоді — славна „Гуцулка Ксеня...”

„Гуцулку Ксеню” поставив накоротко перед війною вперше Володимир Блавацький. Тодішні музичні критики, а зокрема Барвінський, Нижанківський, Боднарівич високо оцінювали оперети Барнича й визнавали його „першим нашим композитором, який музику і лібретто до цих оперет брав із нашого життя, вбираючи їх в європейські рами”.

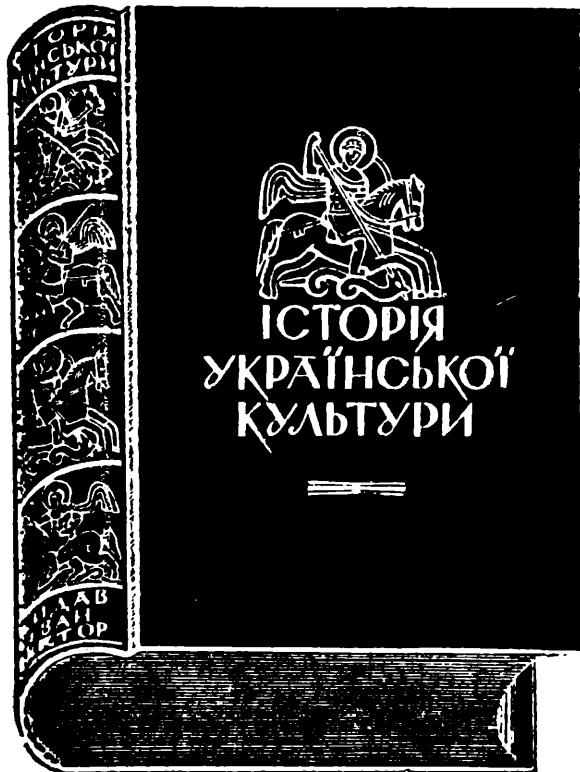
Коли прийшла друга світова війна і настала перша советська окупація, навіть большевики не могли злегковажити Ярослава Барнича. Йому доручено організувати „Гуцульський Ансамбль”, що працював у складі 120 людей.

По звільненні Львова від большевиків постає „Львівський Оперний Театр”. Барнича стає диригентом оперети. Змінені умовини дають змогу працювати у великому театрі, але нема змоги працювати вільно. Ось чому ні „Шаріка”, ні „Гуцулка Ксеня”, ні інші оперети Барнича не були там поставлені композитором. Зате дає Барнича численні постанови світових оперет, які переростають на голову постанови тих же самих творів в інших театрах, тим більше в довоєнному львівському польському театрі.

Настає еміграція. Організується „Ансамбль Українських Акторів” знову під проводом Блавацького так, як перше у Львові. Хоч тут не було вже тих можливостей, що в рідному краю, все таки Барнича творить дальші зразки свого мистецтва. У таборних умовинах він диригує нашими й німецькими оркестрами, влаштовує симфонічні концерти, працює безупину, бо ж музика — це його пристрасть, його любов, його життя на шляху до „Золотої Батути”.

Новий континент, нова країна — Америка. Перший етап родини Барничів — Філадельфія. Концерти, постава „Чорноморців” (ще до приїзду Блавацького з „Ансамблем Українських Акторів”), потім музичне керівництво „Батурина”, і нарешті мале містечко над озером у стейті Огайо — Льорейн. Це 1950 рік. Барнича перебирає мистецький провід Українського Народного Хору при відділі ООЧСУ, що під різними назвами існував до сьогодні. З цим ансамблем, який згодом перетворився в „Хор ім. Тараса Шевченка”, ставить Барнича, крім концертів, оперу „Запорожець”, „Катерину” (яку передають через „Голос Америки” в Україну) і продовжує мистецьку й педагогічну діяльність. У Вінніпезі під час відкриття пам’ятника Шевченкові диригує злуче-

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (ДРУГЕ ВИДАННЯ ДОПОВНЕНО ДО 1964 РОКУ)

Так виглядає І.У.К. в поменшенню.
Дійсна величина 10 x 7½ x 1½ цалів.

Вже вийшла з друку — перший том.

(Цілість має два томи)

Видання І.У.К. люксове, на найкращому папері, тверда обкладинка, опрацьована в імітацію шкіри, з золотодруком та целоїдовою охоронною обгорткою, так, як належить українській культурі.

Перший том має розділи:

Мітологію, Побут і Письменство.

Разом 480 сторінок друку і 322 ілюстрацій.

Ціна першого тому \$ 12.00

Замовлення висилати до нашого в-ва.

(Відтяти, виповнити і вислати:
ДО ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

Замовляю Історію Української Культури (перший том) в ціні \$ 12.00. Належність пересилаю чеком, мопіордером, готівкою в листі. (Коли готівкою то в реджістрованим листі).

Книгу прошу вислати на адресу:

.....

.....

ними хорами й отримує почесне громадянство цього міста.

Дальші концерти: в „Мессей Гол” в Торонті, концерт на честь Й. Б. і Кардинала Йосифа Сліпого, постанови опер у Дітройті, в Нью-Йорку — це все дальші невтомні кроки на шляху, що добігає п'ятдесяти років праці.

Золото і слонова кість, грамоти і проклямації, пропам'ятні книги і привіти, телеграми й підписи перейдуть колись до музею української музики — у Києві чи Львові. Але довго після того, як проміне наше покоління, ім'я Ярослава Барнича житиме в історії української музики.

А колись, може десятки, а може й сотні ро-

Частина залі готелю „Менґер” під час бенкету з нагоди ювілею Ярослава Барнича.

У квітні ц. р. відзначила українська громада Клівленду й околиці працю Ювілята величавим бенкетом у готелі „Менґер”. Парма й Льюррейн назвали цей день офіційно „Днем Ярослава Барнича”. Наспіли проклямації та привіти від Й. Б. і Кардинала Йосифа, Кир Івана Бучка, конгресменів, політиків, мистців, акторів з Європи, Америки, Канади, виголошено промови і вручено Ярославові Барничеві батуту, подібну до тієї, що її він узяв у руки вперше 50 років тому у Львові. Лише цим разом батута була із слонової кости із золотим окуттям — „Золота Батута” вірного служителя Мельпомени впродовж п'ятдесяти років.

ків після нас, знов хтось співатиме про „Гуцулку Ксеню” — хоч і не знатиме, що співає пісню „Володаря Золотої Батути” — Ярослава Барнича.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,

ЧИТАЙТЕ,

ПОШИРЮЙТЕ

„О В И Д”

Т В О Р И Т А Р А С А Ш Е В Ч Е Н К А

ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ — ЦЕ

ТРИВКИЙ ПАМ'ЯТНИК ГЕНІЄВІ УКРАЇНИ

Шостий Науковий З'їзд Українських Лікарів ЗДА і Канади

В Чикаго відбувся 28-29 травня 1966 р. Шостий Науковий З'їзд Українських Лікарів ЗДА і Канади.

Господарем цього річного З'їзду був чикагський відділ Українського Лікарського Товариства Північної Америки (УЛТПА), якого головою є д-р Василь Трухлий, що відкрив З'їзд, а з'їздовими нарадами проводила запропонована ним Президія в складі: д-р В. Врещона — президент та д-р А. Горчинський і мгр М. Головатий секретарі.

Програмову промову виголосив теперішній голова централі УЛТПА д-р Богдан Олесницький,

що вміщала в собі 24 наукові доповіді найкращих спеціалістів українських лікарів із ЗДА і Канади. Науковим координатором З'їзду був д-р Б. Филипчак.

Симпозіум на тему — „Сучасне лікування кінцевих (коронарних) хворіб серця” — було особливим досягненням Шостого З'їзду українських лікарів ЗДА і Канади. Модератором симпозіуму був д-р Р. Осінчук, а його учасниками були: д-р Я. Барвінський, д-р Ю. Гной і д-р О. Сохан. Ми прослухали з великим зацікавленням їх наукових доповідей, хоч загальний висновок доповідей ще покищо для нас усіх не надто потішаючий, бо

Учасники відкриття Шостого Наукового З'їзду Українських Лікарів ЗДА і Канади 28 травня 1966 р. в Чикаго (Пік Конгрес Готель)

один з найближчих колишніх співробітників сл. п. д-ра М. Панчишина у Львові.

Привітальні промови виголосили: д-р Ол. Риттель, представник товариства польських лікарів та д-р Р. Осінчук, д-р Яр. Воевідка, д-р Г. Липичак, д-р В. Помірко, дир. Р. Мищик, інж. М. Куропась, М. Денисюк і інж. О. Кюфас. Між інсьмовими привітаннями вітали З'їзд Верховний Архiepіскоп Кардинал Йосиф Сліпий, Архiepіскоп Метислав та ін. Перед нарадами провів вступну молитву парох Катебри Отця Николая о. шлаб. П. Леськів, привітавши З'їзд також від єпископа чикагської дієцезії Кир Ярослава. Після молитви відспівав декілька пісень місцевий хор „Сурма” під мистецьким керівництвом диригента І. Трухлого.

Наукова частина З'їзду мала велику програ-

„де нема цілком успішного лікування серцевих недуг, бо самі серцеві недуги ще не цікавито досліджені” і що „кількість серцевих недуг не зменшується, але збільшується”. Проте наші доповідачі-спеціалісти серцевих недуг продемонстрували великі, а для нас звичайних слухачів, прямо неімовірні досягнення медичної науки в ділянці хірургії серця. Доповідачі ілюстрували свої доповіді також власними клінічними дослідженнями.

На закінчення З'їзду відбувся бенкет з участю лікарів та запрошених гостей з родинами (понад 400 осіб). Бенкетом проводив д-р Юрій Городиловський, а з промовами на ньому виступали д-р Б. Олесницький, д-р Р. Осінчук і д-р Т. Липичак. Вступну молитву на бенкеті провів о. прот. Т. Білецький, парох катебри св. Володимира, а закінчив молитвою канцлер чикагської дієцезії Отця Николая о. мітрат В. Паска.

Галя Лагодинська
ДО СОНЦЯ — ДО ВОЛІ

(Мандрівка юности)

Сторінок 256 — Тверда оправа
Ціна дол. 3.00

Буваючи на наукових з'їздах українських лікарів, мали ми змогу відзначувати їх на сторінках „Овиду” і ін. Ми все ноголошували суспільно-громадське значення професійної організації українських лікарів УЛТПА та їх наукових з'їздів, що відбуваються кожних два роки. Українські лікарі як в минулому так і тепер є учасниками в різних ділянках українського організованого життя. Цим разом хочемо наголосити ще один важливий момент з життя українських лікарів нав'язуючи до нашої привітальної промови на останньому з'їзді. Говорячи про українського лікаря-громадянина треба нам мати на увазі всю його родину. Дружини українських лікарів ведуть взірцеві українські доми, що є твердинями українства на чужині, деякі з великими бібліотеками, із добірними збірками мистецьких образів та виховують нові кадри української інтелігенції. На всіх щаблях жіночих організацій зустрічаємо жінок лікарів, а в молодечих організаціях їх дітей.

МД

„ОВИД” —

ЦЕ ПРИЯТЕЛЬ ВАШОЇ РОДИНИ!

Книжка великої літературної вартости

„ОСТАННІЯ ПРОРОК”

роман ЛЕОНІДА МОСЕНДЗА

456 сторінок друку. Ціна книжки: у твердій оправі \$6.00, в картоновій — \$4.50. Видано заходом Ділового Комітету для видання творів Л. Мосендза в Торонті.

Замовляйте в Адміністрації „Овиду”.

УВАГА!

НОВЕ ВИДАННЯ

УВАГА!

Повідомляємо зацікавлених, що вже вийшла з друку дуже рідкісна цього роду наукова книжка п. н.

„ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В МОДЕРНІЙ ДЕРЖАВІ”

Книжку опрацював і видав д-р Михайло Біда. Книжка призначена для свідоміших прошарків нашої інтелігенції та ширшого загалу, що інтересується державницькими проблемами й має охоту та добру волю далі поглиблювати свої знання з ділянки модерних економічних наук.

Книжка гарно оправлена в тверді обкладинки, а ціна її тільки 3.50 дол. Також можна набути за ту саму ціну дуже цінну книжку „ОСНОВИ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЇ”. Питайте в усіх книгарнях або замовляйте безпосередньо в автора на адресу:

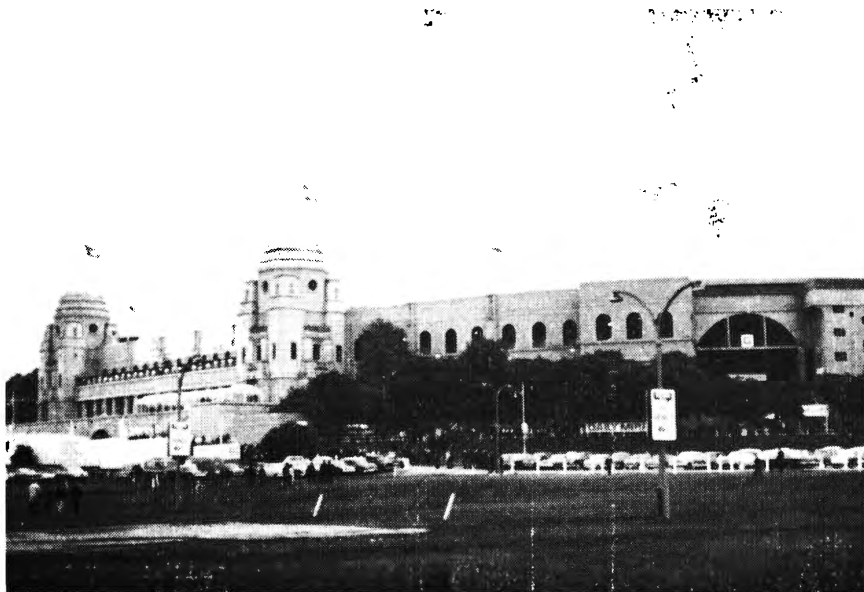
Dr. M. Bida, 3416 W. Le Moyne St., Chicago, Ill. 60651, U.S.A.

Резюме Футбольного Турніру за чашу Ріме

Із 16-ти дружин, що брали участь у щорічних змаганнях за футбольний чемпіонат світу в Англії, я бачив майже всі, за винятком Болгарії, Чиле, Кореї й Мехіко, та був щонайменше на одних змаганнях у кожній групі. Бачив „Вай Ситі“ і „Вемблі“ в Лондоні, грище „Евертону“ в Ліверпулі, „Рокер Парк“ у Сандерланді та стадіони „Астон Вілля“ в Бірмінгемі і „Шефилд Вендсей“ у Шефилді. Це дозволило мені створити собі певну загальну опінію про цей чемпіонат світу, особливо його рівень та організацію.

ких цінах квитків, а частинно в англійській телевізії, яка передавала цілу низку змагань без льокальних обмежень. На фінальних змаганнях було 97.000 учасників з королевою Єлисаветою.

В загальному турнір справив на мене дуже позитивне враження, хоча в своїй чвертьфінальній стадії став непотрібно гострим і нечистим, залишаючи під оглядом спортової поведінки дуже багато до побажання. Тому не диво, що дисциплінарна ланка ФІФИ мала повні руки роботи, дискваліфікуючи в одному дні 3-ох змагунів та суспендуючи цілу аргентинську команду.

ВЕМБЛІ — Головний стадіон у Лондоні, який має 100.000 місць.

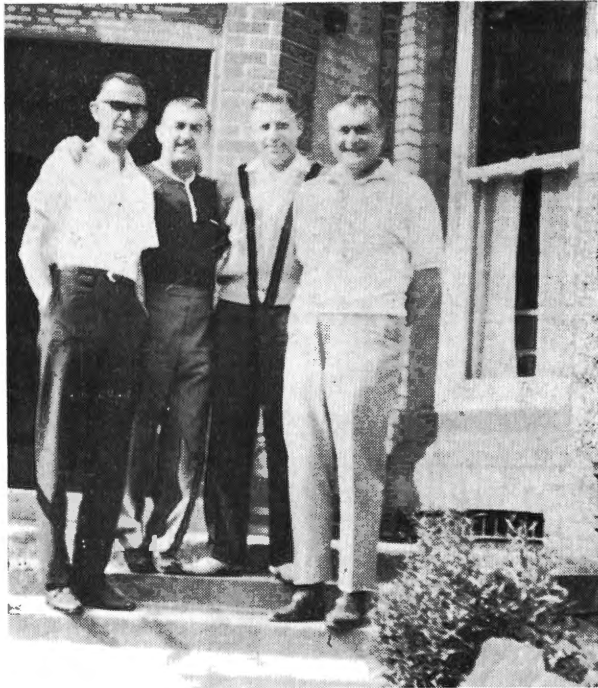
Передусім вважаю, що Англія була вимріяною країною для цього типу імпрези, бо вона батьківщина футбольного спорту. Англіїці своїм педантизмом і точністю у великій мірі причинилися до цього, що під організаційним оглядом згаданий турнір був абсолютно вдалим та успішним підприємством. Звичайно, тут і там були деякі недотягнення транспортійного чи інформаційного характеру, проте вони замалі, щоб їх виводити на денне світло.

Слід підкреслити, що в порівнянні з попередніми турнірами участь публіки була багатокраща, хоча взагалі, на моє превелике здивування, не була спонтанна. Будучи на дев'ятьох змаганнях, я в жадному випадку не бачив виповненого по береги стадіону. Причини цього явища треба дошукуватися частинно в зависо-

Це потягнуло за собою зорганізований спротив південноамериканських країн, які загрозили виступом із Міжнародної Федерації. Цей, так би сказати, захитаний престиж футбольного спорту врятувала до певної міри півфінальна зустріч між Англією і Португалією, яка, всупереч усім дотеперішнім вихваткам, стояла на справді високому технічному рівні та велася у незвичайно джентльменському тоні, доказуючи, що змагання за велику ставку можна грати культурно, без зайвих фавлів, хитроців і симулянтства. Зате об'єктивна англійська публіка нагородила обидві дружини бурєю оплесків та овацій.

Крім вищезгаданих змагань, мені дуже подобалася зустріч між Бразилією і Мадьярщиною у Ліверпулі, що, як відомо, принесла першу велику несподіванку, тобто поразку Бразилії 1:3

(до речі, першу за останніх 12 літ у змаганнях за чашу Ріме). Ще більшою сенсацією була перемога 1:0 Північної Кореї над Італією, завдяки чому корейці закваліфікувалися до чвертьфіналів. Їхню зустріч у чвертьфіналі з Португалією деякі кореспонденти вважають за найцікавішу та переломову в історії спорту. Вислід 5:3 на користь португальців (при чому Корея провадила 3:0!) говорить сам за себе. Найслабшими та в англійській пресі найбільш критиковани-

Група українців з Чикага на Олімпіаді в Лондоні: (зліва) інж. О. Ключас; ред. Р. Дубляниця; д-р С. Войтович і д-р А. Хрептовський.

ми були змагання між Німеччиною й Аргентиною з вислідом 0:0 та між Аргентиною й Англією 0:1, що закінчилися одною із найбільших авантур в історії футбольного спорту.

Найбільшим розчаруванням турніру була незвичайно слаба постава італійської команди, яка без уваги на такі великі імена, як Мазоля, Сальвадоре, Фачетті та ін. не виправдала себе в очах навіть найбільшого оптиміста. Позатим рівень дружин був досить високий, а калібр змагунів першокласний. Такі славні футболісти, як Пеле з Бразилії, Євзебіо з Португалії, Альберт із Мадярщини, Роча з Уругваю, Галер із Німеччини, Чарльтон з Англії чи Аспарухов з Болгарії — скоро не забудуться.

Мене, українського репортера (до речі, єдиного по цей бік залізної заслони) в першу чергу

зацікавила команда Советського Союзу, в складі якої було (бодай на папері) кілька змагунів із київського „Динамо” або українського походження: Сабо, Численко, Банішевський, Хмельницький, Біба, Баніков і Марушко. З них у I команді в змаганнях проти Італії, які я мав нагоду бачити в Сандерлянді, грали тільки помічник Сабо (мадярського походження), криловий Численко та лучник Банішевський. Численко зробив на мене тоді дуже сильне враження, бо був найкращим змагуном на гриші. Він стрілив єдині ворота дня із сольового пробую. Ця перемога закваліфікувала Советський Союз до чвертьфіналів. На особливу увагу заслуговує ще воротар Яшін. Своєю поставою велетня він збуджує респект серед найбільш агресивних напасників. Завдяки його впевненості та спокійній вдачі советські оборонні формації грають дуже зрівноважено. Сьогодні, побіч Англії, їх вважають одними з найкращих у світі. Неперевершеною є теж кондиційна витривалість советської команди, хоча взагалі її гра не справляє для ока надто приємного враження, мабуть, з огляду на свою шаблонність і примітивізм.

Під час турніру я мав нагоду познайомитися з цілою низкою репортерів з різних частин світу та нав'язати ближчі стосунки з представниками Бразилії, Німеччини, Югославії й, самозрозуміло, Англії. В англійських пресових кругах я найбільш заприязнився з п. Меннінгом із „Дейлі Мейл”, який свого часу написав був критичну статтю про американський футбол, а під час турнірової гарячки в Лондоні вступив у суперечку з советськими офіціозами та вів із ними цікаву полеміку.

У Пресовому Центрі в Ліверпулі я мав нагоду зустрітись особисто із славним Ференчой Пушкашем, від якого після короткої розмови я одержав пропам'ятний автограф.

Під час свого перебування в Англії я був на двох пресових бенкетах: у Бірмінггамі як гість „Бірмінггам Повст і Мейл” та в Ліверпулі як гість місцевого Пресового Клубу. Від третього запрошення в Лондоні напередодні фіналу я, на жаль, мусів відмовитися з огляду на свій передчасний виїзд до Чикаго.

З боєм серця довелося залишати привітну й незвичайно гостинну Англію з її прекрасними зеленими стадіонами, на яких упродовж трьох тижнів футбольні віртуози світу своєю магічною грою чарували мою скромну особу, а разом із нею більш як один мільйон подібних спортових ентузіастів.

Роман Дубляниця

ОВИД ч. 2 (137), 1966

Капеля бандуристів — наша гордість

13 травня ц. р. в чикагському Civic Opera House відбувся концерт капелі бандуристів ім. Т. Шевченка під керівництвом диригента І. Задорожного. Програма концерту була дуже цікава. Вона була побудована на принципах послідовності стилю та мистецького контрасту.

Кожний твір був на відповідному місці, нюанси та фразування були настільки досконалі, що цілком неможливо сказати, який твір звучав найліпше.

В інтерпретації бандуристів ті самі твори кожного разу звучать ніби інакше, тому вони не набридають. Здається, що кожного разу твір ніби пробуджується до нового життя.

Капеля бандуристів була зорганізована в 1923 р. в Полтаві. Пізніше, в 1935 році, цей хор став державним хором і подорожував з концертами по всій території Радянського Союзу.

Одним із перших диригентів капелі був Гнат Хоткевич, пізніше його місце заступили Г. Кистастий та В. Божик.

Під час другої світової війни хор опинився в Німеччині і нарешті в 1949 р. прибув до Сполучених Штатів Америки. На протязі довгого існування багато співаків відійшло, їхнє місце заступили інші, але мистецький рівень концертів від цього не постраждав.

В 1958 р. капеля давала тріумфальні концерти в країнах Західної Європи. Тоді вся світова преса писала, що цей ансамбль є найліпшим серед тих, що тепер існують.

„Besser, als die Don-Kosaken“ — писав один німецький критик. Ліпшої похвали не можна собі бажати, бо ж російський чоловічий хор під керівництвом С. Жарова вже давно завоював собі світову славу.

„Всі співаки дуже добре вишколені... їхнє місце в опері...“ — писав амстердамський критик.

„Хор бандуристів з Америки є ліпший, ніж той, що був тут з Радянського Союзу“ — з захопленням писав швейцарський критик.

Чужинці довідалися, що бандуристи — це співаки, які самі собі акомпанюють на бандурах. В 16-му і 17-му століттях бандуристи були солістами, які вважали себе місіонерами української народної пісні. Вони вірили, що Бог призначив їх розповсюджувати правду про наше героїчне минуле й передавати її молодшому поколінню.

Ми бачимо, що бандуристи і бандура дуже тісно пов'язані з історією нашого народу. Бандура — це душа українського народу. Кожний, хто бере під увагу цей важливий факт, може легко собі уявити, яким мусить бути репертуар капелі бандуристів. Він цілковито присвячений

Диригент Іван Задорожний

найліпшим зразком українського фолкльору: історичним „думам“ з їхніми речитативами і деклямаціями, творам релігійного змісту, жартівливим, сатиричним пісням та творам на інші побутові теми. В репертуарі капелі не може бути творів, розрахованих на дешевий ефект.

Цей нарис я хочу закінчити словами одного американського критика: „Не потрібно розуміти слова, щоб знати, про що вони співають... Мистецтво в найкращому, найчистішому розумінні цього слова...“

Тому нам, українцям, було б соромно критикувати на сторінках нашої преси виступи цього хору, тобто понижувати мистецький рівень концертів бандуристів, яких так високо оцінили музики-фахівці цілого світу.

Серце кожного з нас мусіло б наповнитися радістю і гордістю, що в нас є такий прекрасний ансамбль. Пригадаймо собі, як кожний австрієць тішиться успіхами австрійського хору „Wiener-Jungenknaben“ (хору віденських хлопчиків). Наша капеля бандуристів є і надалі лишиться гордістю української нації.

Олена Сидоренко-Квірмбах

З ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ І ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ АМЕРИКИ

Доповнення до списку бібліотекарів

Льос Анджелес, Кал. — мгр Надя Деркач.
Джерзі Ситі, Н. Дж. — мгр Леся Погорецька (Канцелярія Українського Народного Союзу).
Нью-Йорк, Н. Й. — мгр Юрій Левицький (Видавництво Вільсона).
Нью Брітейн, Конн. — мгр Анна Самофал.
Чікаго — мгр Віра Іваницька.

Службовий рух бібліотекарів

Д-р Євген Перейма перенісся до Публічної Бібліотеки в Ньюарку.

Проф. Василь Івашук, який працював уже декілька літ як бібліотекар у медсестерській школі повіту Кук у Чікаго, став останньо головним бібліотекарем у тій же бібліотеці.

Інші відомості про бібліотекарів

26 лютого відбувся заходом Гуртка Книголюбів у Чікаго святковий вечір, на якому мгр Ганні Черинь вручено нагороду за мистецький переклад з чужої мови. Від Головного Виділу ТУБА склав поетесі привіт та гратуляції мгр Еміль Басюк.

Д-р Олександр Соколишин дістав від Головного Уряду Українського Народного Союзу доручення влаштувати на конвенції Українського Народного Союзу в Чікаго (половина травня ц. р.) виставку публікацій, грамот та відзнак Українського Народного Союзу.

Мгр Дмитро Штогрин улаштував в університетській бібліотеці Іллінойського Університету в Урбані виставку української книжки та українського мистецтва з нагоди 350-ліття Київсько-Могилянської Академії.

Д-ра Романа Вереса обрано другим заступником президента Українського Національного Музею в Чікаго. Крім того, він виконує обов'язки бібліотекаря того Музею.

Статті і публікації наших бібліотекарів

Комітет будови пам'ятника Шевченкові ви-

дав (ще в 1964 р.) працю д-ра Олександра Соколишина: *Shevchenkology in English; selected chronological bibliography of Taras Shevchenko's works, including works about him* (58 p.).

Журнал "Ukrainian Review" за третій квартал 1965 помістив статтю "References to the Soviet Russian and Tsarist Russian Imperialism in Ukraine", пера д-ра Соколишина. Стаття подає огляд 32 публікацій. Окрім того, д-р Соколишин помістив декілька рецензій у різних наших часописах та дав деякі матеріали до франківського числа „Бібльосу“.

Мгр Петро Гой помістив у щоденнику „Свобода“ з 16 березня ц. р. статтю: „Українські книжкові фонди в американських довідниках“.

Мгр Дмитро Штогрин приготував друге видання „Каталогу Видань Всеукраїнської Академії Наук з доби українізації“ з передмовою українською та англійською мовами, індекс та інформації, в яких американських бібліотеках можна знайти поодинокі видання, згадані в каталозі. Ця публікація, розміром 377 сторінок вийде як перше число Слов'янської Біо-Бібліографічної серії ТУБА.

Мгр Микола Кравчук має готову до друку публікацію: „Бібліографія Українських Періодичних Видань Західної України, Буковини, Закарпаття та Західної Європи, 1918-1939“, а також працює над бібліографією української преси в час другої світової війни та бібліографією української заокеанської преси.

Інші бібліографічні публікації

Вже у другому за чергою числі відновленого пластового журналу „Пластовий Шлях“ містить мгр Володимир Савчак бібліографію україніки англійською мовою.

В роковини Івана Федоровича

З нагоди роковин появи першодруків Івана Федоровича появилася минулого року у видавництві „Наукова Думка“ заходом Академії Наук УРСР публікація „Книга і друкарство на Україні“.

С Л О В А

(Під впливом творів Гомера)

Поки думки не народяться, то слова чекають і мовчать,
Щоб виконати своє найбільше і творче післанництво —
Бо окрім них все вицвітає, дряхне-старіє і неодмінно пропадає
І тільки одинокі слова залишаються завжди живі і свіжі...

Славетні статуї розбиваються на дрібні куски і пропадають,
Вулкани гори розтрушують і вогнями дощенту спалюють,
Але слова, що створюють фрази, метафори, есеї і поеми,
Перетривали довгі тисячоліття і ніколи не згинули, не щезли.

Минулися слава і велич Геллади, Картагени, Риму і Галлії,
І тільки одинокі слова переповідають про їхнє минуле,
Фрагменти вічних фраз, що закріпили їх назавжди ув аннали,
В часі, що створював слова — в словах, що творять час...

ЗЕЛЕНА ТОРЖЕСТВЕННОСТЬ

Проаналізуйте семантику всіх запашних слів
І відшукайте серцем їхній животворний кровообіг,
Проведіть стежки, куди мандрують синтакси настроїв
І віднотуйте їхні сліди на картках вашого серця.

Зануртеся у найніжніший чагарник пестливих думок,
Де розстають і топляться всі смутки і радощі —
І де маяк синього неба подає гомінкі знаки перестороги:
— „Обминайте душею зрадливу міліну ваших буднів!”..

Подивляйте живі монументи і статуї дубових діорів,
А коли зайдете босоніж між їхні холодні кулуари,

Дві третини цієї великого формату книги (204 стор.) присвячені дореволюційним публікаціям, а 73 сторінки — радянським публікаціям.

Книга видана на люксовому папері, багато ілюстрована. Ілюстрації, взяті з першого джерела, відрізняються дуже корисно від не одного еміграційного видання із знімками, репродукованими декілька разів.

Поруч безсумнівних позитивних ознак цього видання, тут видно теж особливості, спільні всім радянським виданням. Книга видана не в 390-ті роковини першої української публікації Федоровича (він у публікації називається тільки Федоров), а в 400-річчя його російського „Апостола”. Всюди підкреслено „вищість і животворну роль старшого брата”, російського народу. Наклад книжки — 1,250 прим. (!)

*Вісті з Архіву Еміграції при Університеті
Міннесоти*

Українська Секція Архіву, якої основу ста-

новить бібліотека та архів проф. д-ра Олександра Грановського, поповнена багатими пожертвами інших наших громадян та організацій, буде вже незабаром відкрита для наукових дослідів.

Два співробітники Архіву почали розшуки за матеріалами, що відносяться до історії Православної та Католицької Церков Візантійського Обряду в Америці. Треба сподіватися, що вони матимуть змогу зібрати цінні матеріали до історії наших Церков обох віровизнань в Америці.

Один із співробітників Архіву виїде навесні цього року до Женеви, щоб в архівах Світового Союзу Церков студіювати відношення Союзу Церков до Української Православної та Католицької Церков Візантійського Обряду в країнах Середньої та Східної Європи. Треба сподіватися, що ці досліді відкриють багато цікавих матеріалів.

Клякайте перед вітварем надхненної, зеленої торжественности
І моліться мовчазно словами подиву і захоплення...

1965 р.

РОЗПОВІДЬ ЕСКАВАТОРА

Будете мене хвалити чи засуджувати?..

Запилюжений і заляпаний мазюкою, що стікає з мого скелета, я стою на розі біля перехрестя гомінких вулиць. І тільки моє викопне лезо мигтить і блистить. Мовчить. І посміхається з тріумфом... Я важко натрудився весь тиждень. Тепер неділя, і я відпочиваю. Вчора за один тільки день я розчавив своїм лезом шість старих домів. Ще поки я їх торкнувся, вони були неначе хворі люди... Побиті негодою, ніби віспою. Покоцюрблені часом, як паралітики. І я розорював і розчавлював їх безсердечно. Уздовж і впоперек. Вже і невтямки, скільки то разів я розганявсь і вбивав лезо у їхнє тіло. Спочатку вони постогнували. А потім з криком і лементом заломлювалися десь глибоко у своєму нутрі й падали. Білою пилюкою, що здіймалася понад містом, вони позначували свою смерть... Вночі на місці цих старих домів я вирив новий викоп.

Що там побудують — не знаю.

Мені воно байдуже і нецікаво...

Т Р И П Т И Х

Кожного світанку будують хмари білі мавзолеї, щоб їх пізніше порозвалював ранок крицевим ескаватором сонця...

У кожний полудень день залишає глибокі мідяні следи, що ними промандрував він від нині до завтра...

І кожного вечора всі речі западаються у бездонну прірву на те, щоб місяць вивів їх знову живими на золоту сцену...

1965 р.

СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО та НОВОГО ЗАВІТУ

повний переклад,

здійснений за оригінальними єврейськими, арамейськими та грецькими текстами

ПІД ЧАС ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ

РИМ, 1963

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН

Старий Завіт 1070; Новий Завіт 352 сторінки

Мапи та кольорові ілюстрації.

Ціна:

В шкіряній оправі з позолоченням	20.00 дол.
В полотняній оправі з позолоченням	15.00 дол.
В полотняній оправі	12.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу „Овиду”.

Громадсько-суспільна праця Софії Парфанович

Шляхи людські чудними стрічками розбіглися, схрестилися і сплелися. Так було із трьома шляхами життя д-р Софії Парфанович. На їх роздоріжжі написано: лікарка, громадянка і письменниця. Моїм завданням є наświetлити коротко громадсько-суспільну діяльність Софії Парфанович. Її громадська праця многогранна і виконувала вона її словом, пером і активною працею. Належала до багатьох організацій, починаючи від „Медичної Громади” у Львові ще в студентські часи. Згодом стала членом „Студентського Товариства” у Празі, де провела частину студій. В 1929-му р. вступає до „Союзу Українок”, „Лікарського Товариства” і в тому ж році стає одним із основників „Українського Гігієнічного Товариства” у Львові та товариства „Відродження”.

Надзвичайно активну діяльність розвинула д-р Парфанович в організації „Союз Українок”, де багато років очолювала гігієнічну секцію, — а також в рамках Товариства „Просвіта” і „Гігієнічного Товариства”, працювала віддано над піднесенням культурного та гігієнічного рівня по наших селах. Майже не було неділі, щоб д-р Парфанович не їхала до читальні та не промовляла на якусь тему. Найбільше доповідей виголошувала з ділянки гігієни жінки, дитини й домашнього господарства. Проводила змагання за першість у чистоті хати, організувала курси „першої допомоги”, заохочувала селян, щоб у кожній хаті завели домашню аптечку та, до всього того зладила відповідні письмові вказівки і правильники. З тої ділянки писала багато статей, які поміщувала в газетах і журналах: „Українка”, „Громадянка”, „Нова Хата”, „Жіноча Доля”, „Діло”, „Новий Час”, „Громадський Голос”, „Сільський Господар” та ін. Редагувала „куток” лікаря чи хворого та відповідала на запити читачів. Праця приносила великі успіхи, село прозрівало, темнота й пересуди уступали, хати ставали чисті та прибирали культурного вигляду. Написала ряд популярно-наукових праць, виданих окремими книжками, як: „Чоловік та жінка”, „Правильна віджива”, „Овочі, ярини та безалкогольні напитки”, „Велика гігієна жінки”, „Мала гігієна жінки”, „Перша поміч та догляд хворого” і ін.

Велику та жертвенну працю вложила д-р Парфанович у виховання кадрів молодих лікарських помічників. За часів польської окупації тяжко було нашій молоді дістати дозвіл на студії в середніх медичних школах, тому нашим лікарям

доводилось вишколювати їх на курсах, що їх влаштували: „Сільський Господар”, „Союз Українок”, „Кружок Ганни Барвінок у Львові”, Пласт та інші товариства. На цих курсах, як і в школах, куди запрошено д-р Парфанович, вона звичайно викладала гігієну жінки.

Праця в „Порадні Матері”, захисті для дітей, оглядини дітей перед виїздом на оселю, лікарська опіка над дитячими садками, поїздки до пластових таборів — це дальші ділянки праці д-р Парфанович.

Коли в 1929 році засновано у Львові Українське Гігієнічне Товариство, д-р Софія Парфанович належала до перших членів-основників та працювала в ньому аж до кінця, тобто до вибуху другої світової війни. Її діяльність полягала на поїздках до читальень і на вмішуванні дописів на теми гігієни в наших часописах.

Та до найбільш успішної в її громадській роботі належала праця на відтинку протиалькогольної акції. Ще як студентка працювала в товаристві „Просвіта” і відбувала поїздки, дописувала до „Життя і Знання” та вела протиалькогольну акцію, а коли в 1929-му році перенесено центрально товариства „Відродження” з Рогатина до Львова, стає спершу заступником голови, а згодом головою цього товариства. Впродовж 8 років веде разом із своїм чоловіком Пилипом Волчуком та групою людей доброї волі це товариство, є його надхненним провідником та редактором журналу „Відродження”. Вони випрацювали й розбудували твердий протиалькогольний бастион.

Цей рух мав у нас політичну закраску і був засобом самооборони українського народу перед зuboжінням і дегенерацією. Знаючи, що жінки можуть вести перед у протиалькогольній акції, д-р Парфанович шукає доріг до серця й душі українського жіноцтва. Своїми доповідями, статтями та закличками відкриває очі жінкам і вказує найбільшого ворога їхньої родини — алкоголь, що руйнує згоду в родині, нищить здоров'я та добробут і веде до руїни. Ця праця не пішла на марне. Жінки зрозуміли, що їхнім обов'язком є берегти здоров'я своїх родин, а власне алкоголь — це та отрута, що вироджує й ослаблює не тільки одиниці, але цілі покоління, тому проганяли його із своїх хат. Села відроджувались, організувались, переводили плєбісцити, боролись проти алкогольних реклям, організували курси, викидали із сіл коршми, а на їх місці поставали кооперативи та промислові станиці.

Праця не була легка. Відчувалось недостатчу

фінансів на видавання журналів, відозв та анкет. Не жаліючи свого гроша, д-р Парфанович йшла твердо вперед, закликаючи всіх „на прю” проти алкоголю та тютюну, бо розуміла добре такі слова: „Ухо п'яного раба не чує брязкоту кайдан, в які його заковують”.

За редакцією д-р Парфанович вийшли друком, накладом „Відродження”: монографія Раковського „За тверезість”, щорічні календарці „Фортуни Нової” і „Маслосоюзу”, стінні календарі „Відродження” — всі з гаслами і віршованими закликами, що їх писала д-р Парфанович. Меморіяли до преси і до наших установ, церков, усякі письма до товариств, шкіл, кооперацій, кореспонденція з владою, що ставилась вороже до українського протиалкогольного руху — все це її праця. Вистачить згадати, що на протиалкогольні теми вона має в себе збережених 118 статей. Працюючи 8 років у товаристві „Відродження” — була його ідеологом та надхненником боротьби з лихом.

Покинувши рідні землі, опинилася враз із багатьма іншими втікачами перед большевицькою навалою в Німеччині, де відразу включила-

ся в об'єднану українську громаду (ОУЖ) в Авгсбурзі та в Санітарно-Харитативну Службу Українського Червоного Хреста в Мінхені.

По приїзді до Америки вступає в організацію „Союзу Українок Америки”, а теж стає активним членом Українського Лікарського Товариства, Літературно-Мистецького Клубу та товариства „Самопоміч” у Дітройті.

В році 1964 очолювала редакційну колегію „Дітройтської Газети”. Навесні 1965-го року навіязала контакт з американським товариством „Senior Citizen Council” і затіснила його зв'язки із „Самопоміччю”.

Це дуже побіжно накреслені найважливіші факти, пов'язані з громадською діяльністю д-р Парфанович. Вони свідчать самі про великі користі для культурного відродження основної частини громадськості, якою було українське селянство.

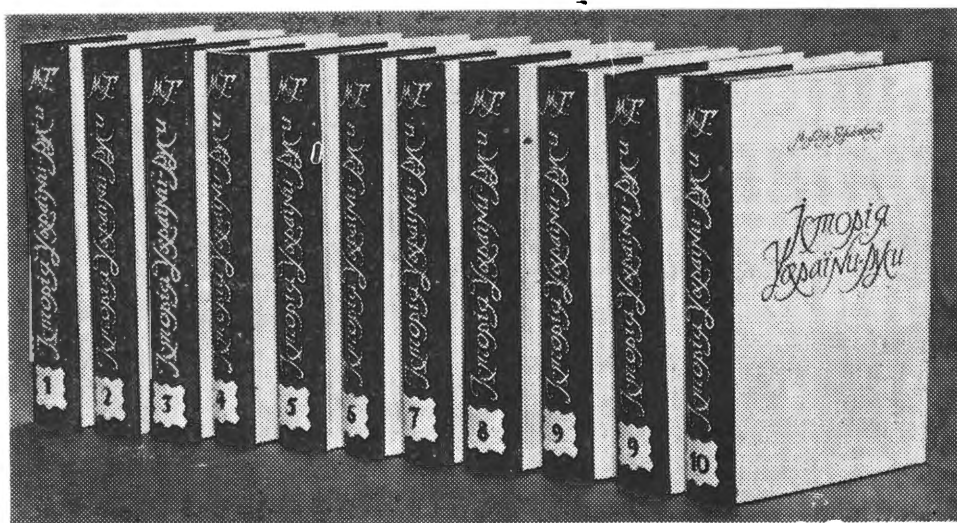
Завдяки наполегливій праці громадських діячів типу д-р Софії Парфанович національна свідомість і національно-політична організованість Західної України досягнула такого високого рівня, як ніколи до того часу.

Л. Шандра

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — РУСИ

Михайла Грушевського

11 томів у ціні \$90.00 за цілість. Продаємо на догідні сплати.

Замовлення слати на адресу

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. Chicago Avenue

Chicago, 22, Ill.

Англомовна згадка Івана Франка про Тараса Шевченка

Цього 1966 року українці в цілому світі відзначають 110-річчя з дня народження і 50-річчя з дня смерті великого нашого поета, письменника, громадського діяча, патріота та науковця Івана Франка. Найвища наша політична репрезентація в ЗДА, Український Конгресовий Комітет Америки, видав з тої нагоди 25-го лютого в часописі „Свобода” окреме звернення до Американської України. На Україні плянують теж ряд святкувань, а також підготовляють чергове видання творів Франка в 50-ти томах. В Америці та Канаді появилися календарі УНС та „Гомону України”, присвячені Великому Каменяреві. У ЗДА НТШ готувать до друку окремих збірник Івана Франка, видавництво „Говерля” — окреме число „Біблос-у”, а д-р Лука Луців уже видав монографію про Франка. В Пасейку, Нью Джерзі, відкрито бібліотеку ім. Івана Франка, а 26-та Конвенція УНС, що відбулася в травні ц. р. в Чикаго, розпочалася урочистою академією на честь Франка. Для календаря „Свободи” на 1966 р. ще 14 серпня 1965 р. я писав статтю: „Забута англomовна згадка Івана Франка про Т. Шевченка”. Цієї статті не поміщено, тому використовую її на сторінках журналу „Овид”.

Великий Каменяр Іван Франко високо цинив літературну творчість Шевченка. Дослідники нараховують понад сімдесят таких згадок про Шевченка з-під пера Франка. Це святкові промови, рецензії, габілітаційна праця, вступні статті до „Кобзаря”, переклади його творів німецькою мовою, літературні есеї і нариси, врешті згадка англійською мовою, яку слід пригадати нашому суспільству.

В англomовній документальній бібліографії „Тарас Шевченко, європейський борець за свободу”, виданій у Вашингтоні державним урядом друків, тільки зазначено існування такої статті. Цю згадку Івана Франка наші англomовні видавці тепер чогось обминають, тому слід нам її пригадати, щоб по ній слід не пропав.

Франко добре знав творчість Шевченка. „Кобзар” був відомий у Західній Україні ще за життя його автора. Видання з 1840 р. у відписах переходило в Галичині з рук до рук. Навіть деякі друковані „Кобзарі”, зокрема видання з 1860 р. проникали до Галичини. Культ Шевченка в Західній Україні розпочався взагалі із його смер-

тю аж 1861 р. Франко знав „Кобзаря” майже напам’ять ще з гімназійних часів. Він назвав творчість Шевченка, „поезією бажання життя”, а самого автора схарактеризував такими словами: „Він є немов великий факел з українського воску, що світиться найяснішим і найчистішим вогнем європейського поступу — факел, що освітлює цілий новітній розвиток української літератури” (І. Франко: Твори в 20-х томах, Київ 1955, т. 17-ий, стор. 93 та 128). В нововіднайдених архівах Франка, які перевезено зі Львова до Києва й приміщено в будинку Академії Наук ще перед його пожежею, зберігався його рукопис ч. 152. У ньому Франко так схарактеризував Шевченка: „Могучий дух, котрим він натхнув нашу літературу, не перестав віяти і досі, і нема українського поета і писателя пізнішої доби, котрий би вільний був від впливу того духа. Ідеї, порушені Шевченком або положені ним в основу творів поетичних, остаються живі й досі і довго ще не перестануть бути провідними ідеями української літератури”.

Для відзначення сторіччя з дня народин Шевченка Франко 12 травня 1914 р. написав синтетично-критичну статтю про нашого національного генія і вислав її до Лондону проф. Р. В. Сетонів-Ватсонові для вміщення в англomовнім кварталнику „The European Review”. Однак перша світова війна 1914-1918 рр. не допустила до здійснення задуму лондонського професора, і згадка Івана Франка про Шевченка побачила світ аж після смерті Франка, в 1924 році, отже точно через десять років після того, як була написана.

Появилася вона в Лондоні на сторінках англomовного журналу „The Slavonic Review” в 1924 р. (том 4-ий, стор. 110-116) під назвою: „Тарас Шевченко” та з підписом: Іван Франко. Це невелика розвідка, але оцінка творчости нашого великого національного поета має велику вартість. Розпочинається вона характеристикою життя і творчости Шевченка. На вступі Франко подає сім окреслень про нашого Кобзаря та його безсмертну творчість. Наводжу тут їх у вільному перекладі, який різниться від перекладу в советських виданнях. Франко пише: „Він був селянським сином і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві

людської культури. Він був самоуком і вказав нові світлі й вільні шляхи професорам і науковцям. Він терпів десять літ заслання під тягаром російської солдатської муштри, а для Росії зробив більше, ніж десять переможних армій. Доля переслідувала його в житті, скільки лиш могла, та не зуміла перетворити золото його душі у ржу, ні його любов до людей у ненависть і погорду, ні його віру в Бога — в *зневіру* чи в *розлуку* (підкреслені слова, пропущені в советських текстах — О. С.). Його віра допомогла йому перенести всі тяжкі терпіння весни його життя. Доля не шкодувала йому страждань, але і не пожаліла йому втіх, що впливали із здорового джерела життя. Найкращу й найціннішу нагороду чи дар долі дано йому аж по смерті, коли він діждався безсмертної слави, бо його твори чи слова закликають та збуджують (до чину) мільйони людських сердець”.

Після того Франко подає загальний огляд європейської літератури тих часів, коли то поети та письменники-повістари вперше стали опрацьовувати сільські теми. На доказ наводить Франко різні приклади, зокрема ідилічну лірику німецьку та французьку з 18-го та наступного сторіччя, твір Гете „Гец фон Берліхінген” і поему латинською мовою „Роксолянія” з 1584 р., польського поета Кльоновича, де знаходимо чудово описане українське сільське життя з гарними епізодами та відповідною артистично-мистецькою декорацією. Але, — Франко стверджує, — аж у 1840-их роках село та селяни стають предметом та героями літературних тем, а також центром літературного зацікавлення. Він називає французьку письменницю Жорж Занд, німецького письменника Бертольда Авербаха, автора циклу повістей з Чорного Лісу („Schwarzwald Dorfgeschichten”), польського автора Крашевського, російського Тургенева та інших. Цим він дає доказ великої освіченості та знання світової літератури. Франко не залишає без уваги і української літератури, що йшла з духом Західньої Європи й мала теж своїх представників селянської тематики. Він стверджує, що українська література не була відома західньому світові на своїх початках. Вона вже 1829 р. могла похвалитися гарними творами з селянською тематикою, напр., повістями Григорія Квітки. Аж 1840 р. появляється в українській літературі постать, яка не знаходить собі подібної в світовій літературі, за винятком, може, лише шотландця Роберта Бернса, — стверджує Іван Франко. Мова про нашого національного генія і поета Т. Шевченка, селянського сина, що прожив 20 років у кріпацькій неволі, нарузі та переслідуваннях.

Шевченко став завзятим оборонцем потоптаних людських прав закріпаченого українського селянства і борцем за довго нехтовані права на волю українського народу. Він був також борцем усіх поневолених націй, — пише Іван Франко. Тут слід зазначити, що вислову „борець усіх поневолених націй”, який стрічаємо в документальній біографії Шевченка, виданій у Вашингтоні 1960 р., англійською мовою, мабуть, вперше вжив Іван Франко ще 1914 р. Цим він доказав правильне розуміння творчості Шевченка і його особливу роль для української та інших націй. Цією оцінкою Шевченкової творчості ми користуємось і тепер, а доказом цього служить англійський напис на пам’ятнику Шевченкові у Вашингтоні, присвячений волі та незалежності всіх поневолених націй, тобто “to all captive nations”. Франко ужив дослівно для характеристики Шевченка вислову “champion of all oppressed”.

Після вступу слідує короткий життєпис Шевченка. Автор зупиняється над поїздкою Шевченка з Енгельгардтом до Варшави, де Тарас вчився малярства. Науку Шевченка перериває там у листопаді 1830 р. польська революція проти окупації Польщі царською Росією. Енгельгардт переїжджає в Петербург, де Шевченко учить малярства вісім років — спершу в маляра Шираєва. Ширяєв був радше декоратором і не міг багато навчити Шевченка. Всі фрески петербурзьких театрів були мальовані Шевченком. Шевченко крадькома ночами змальовував мітологічні статуї-скульптури петербурзьких парків. Там його стрінув земляк І. Сошенко, який познайомив його з українським письменником Є. Гребінкою, а той познайомив уже Шевченка з російським поетом Жуковським. За посередництвом І. Сошенка Шевченко знайомиться з професором Академії Мистецтва у Петербурзі К. Брюлловим. Брюллов оцінив великий талант нашого поета і спільно з іншими допоміг викупити Шевченка з кріпацтва за 2500 рублів. Вільною вже людиною поступив Шевченко в Академію Мистецтв на студію. Навіть проживав у свого професора. Ще кріпаком Шевченко проявляв поетичні здібності і 1840 р. надрукував у Петербурзі свої поезії окремою збіркою під назвою „Кобзар”. Цей його твір мав великий вплив на тогочасну українську інтелігенцію та на відчужену від українства шляхту. Але Шевченкову творчість, — стверджує Франко, — не прийнято з захопленням у Росії, а його новий поетичний твір-поема „Гайдамаки”, що появилася 1841 р. стрінулася із зрозумілих причин, навіть з певною критикою. Зате Україна із захопленням сприйняла Шевченкову поетичну творчість, що відразу запевнила йому немирущу славу. Під

час своїх студій Шевченко був поза межами України понад двадцять років і стужився за нею дуже. Аж 1843 р. він відвідав свою любу Україну. Це було немов тріумфальне повернення, бо колишній „козачок”-кріпак, ставши вільною людиною, ні на мить не забував про рідний закріпачений нарід. Шевченко боровся цілою силою своєї істоти за його визволення та за повернення національної волі й самостійності України. В цім лежить суть величі Шевченка, і тому українці по цілому світі щороку його так ушановують, мов святого. Ніякого поета в світі жадний нарід так не шанує.

Узимі 1843-1844 року Шевченко закінчує петербурзьку Академію Мистецтв із золотою медалю та званням „вільного мистця”. Вліті 1844 р. він знов відвідує Україну і перебуває в багатьох місцях, де його вітають дуже сердечно. В Києві Шевченко одержує працю в Археологічній Комісії та оточується гуртом української молоді, що вже була під впливом його поетичної творчості. На думку Франка, Шевченкова поезія частинно допомогла в створенні таємного товариства п. н. „Братство Святих Кирила і Методія” з метою піднесення освіти серед народу України та, що найважливіше, з метою знесення панщини в Україні. До того братства належав і Шевченко, однак воно не мало часу розвинути як слід свою діяльність, бо на донос студента Петрова 1847 р. царська таємна поліція, „Охранка”, викриває братство й арештує всіх його членів включно з Шевченком. Усіх арештованих перевозять до Петербургу й кидають у тюрму. При ревізії в Шевченка знаходять рукописи поем „Сон” та „Кавказ”, які були спрямовані проти царя та його дружини. Цар уважав їх за особисту образу, свою і цариці, і тому покарав Шевченка досмертною військовою службою-засланням в Азії з суворою забороною писати й малювати. Слідство тривало три місяці і провадилося в тюрмі св. Петра і Павла з усіма знаними московськими жорстокостями. Після вироку відставлено Шевченка „кібіткою” до Оренбурзької кріпости, а потім до Киргизії. Там Шевченко стрінув кількох польських інтелігентів, які прийняли його з симпатією, — пише Франко. Навіть комендант Оренбургу ген. Перовський відносився до Шевченка з певною прихильністю і призначив його до участі в експедиції для дослідів Аральського озера. Тут Шевченко намалював ряд краєвидів цих околиць. Доля Шевченка покращала від часу смерті жорстокого московського царя Миколи та з приходом на престол Росії царя Олександра II-го. Тоді Шевченкові приятелі виклопотали звільнення його з за-

слання, де він пробув 10 років. Повернувся він назад вже з підірваним здоров'ям, знесилений, але з незломним духом та сильною волею продовжувати боротьбу за звільнення України з кріпацтва та московських кайдан. Шевченкова муза не замовкла на засланні, — стверджує Ів. Франко. Після цих тяжких терпінь Шевченко написав, на думку Франка, чи не найкращі поетичні твори, які коли-небудь були написані в світовій літературі. Тоді він написав відому поему „Марія” з релігійною тематикою та ряд цінних епічних поем. Мріяв про поселення в Україні, далеко від холодного і непривітного Петербургу. Шевченковим бажанням було захити спокійним родинним життям над берегом Дніпра, недалеко Канева. Однак саме тоді, як закуплено кусок землі під Шевченкову оселю, він помер у Петербурзі в березні 1861 р. Таким чином, — каже Ів. Франко, — Канів прийняв уже не живого Шевченка, але його тлінні останки.

Стаття закінчується загальною характеристикою творчості Шевченка, яку Франко ділить на чотири періоди. Перший — від 1838 до 1843 р., себто від звільнення з кріпацтва до першого Шевченкового повороту на Україну. Це доба літературного романтизму, коли Шевченко написав ряд сентиментальних ліричних творів, баллад та історичні поезії, що завершуються епічною поемою „Гайдамаки” з 1841 р., „Катериною” та „Черницею Мар'яною”. Друга доба триває до хвилини його арешту навесні 1847 р. Тоді Шевченко писав національно-політичні поеми. До них Франко зараховує „Чигирин”, „Суботів”, „Іржавець” і под. В них Шевченко підносить могутній голос протесту проти закріпачення України та проти деспотизму московського царату. Тоді він і пише своє „Послання” та інші заклики до земляків. У них, — каже Франко, — виступає Шевченко як національний пророк України. Третя доба охоплює час його заслання. Вона позначається ліричною творчістю та поезією особистого характеру, наслідуванням народної творчості та творами з політично-національними нотками. Четверта й остання доба творчості Шевченка триває від 1858 р. до його смерті в 1861 р., вона позначається гимнами на честь волі та глибокою релігійною тематикою. З того часу маємо цінну поему „Неофіти” й інші твори. Вся поетична творчість Шевченка спрямована на здобуття волі — звільнення від кріпацтва та встановлення самостійності України. Шевченко також виступив в обороні прав жіноцтва. Поет поставив жінку так високо в її чеснотах і терпіннях, як ніхто інший у світовій літературі. (Закінчення на 40-ій стор.)

АНТОЛОГІЯ ПЕРЕКЛАДІВ З ШЕВЧЕНКА ЧУЖИМИ МОВАМИ
ЗА РЕДАКЦІЄЮ БОГДАНА КРАВЦЕВА

Видавництво Миколи Денисюка, Чикаго 1964,
456 сторінок, тверда оправа, з позолоченням. Ціна 7.00 дол.

На книгарському ринку появилася книжка, що може уважатися гідним доповненням і завершенням усіх дотеперішніх видань творів Шевченка та літературно-критичних праць про Шевченка в ювілейні роки 1961-64. Це антологія перекладів вибраних з „Кобзаря” поезій і поем на різні мови світу. Всіх мов у згаданому виданні — 29, в тому 21 європейська, а решта з інших континентів, між ними вірменська, грузинська, навіть корейська, китайська, японська й інші, передані їх традиційно-старовинним письмом. Окремі статті інформують про історію перекладів тією чи іншою мовою та подають прізвиська перекладачів і назви окремих перекладних збірок.

Факт цікавий і вартий більшої уваги. Він свідчить про зріст зацікавлення інших народів та середовищ творчістю Шевченка, в якій вони знаходять, між ін., мотиви та ідеї, співзвучні з їхніми прагненнями. Історія перекладів з Шевченка сягає поза сотню літ. Ще за життя поета появились перші переклади на польську, чеську та російську мови, а тепер їх кількість зростає з року на рік пропорційно до поширення знання про Шевченка поза межами України. Сьогоднішня перекладна література з Шевченка становить уже десятки томів, не враховуючи окремих творів чи їх уривків, розсіяних по різних чужомовних періодичних публікаціях. Зробити їх доступними ширшому загальному практично дуже важко, тож це завдання почасти сповняє видання „Шевченкове слово і слава”. Ця книга, хоч є лише антологією, має ту перевагу, що її може придбати кожний читач і використати її з різною метою.

Поперше, таке видання — переконливий засіб у руках українця — батька чи виховника, що знайомить дітей-молодь на еміграції з Шевченком і його значенням. Подруге, ця книга перекладів дає українцеві добру нагоду до ознайомлення чужинців з творчістю нашого поета зокрема та з українською культурою взагалі.

Хоч Шевченко, ідеолог політично-державно-

го усамостійнення України, вважається передусім національним поетом і носієм національних ідеалів, то насправді значення Шевченка значно більше і значно ширший його ідеологічний горизонт. Його поезію проникають вселюдські ідеали волі-свободи. У його творах золотою ниткою нижеється думка, що здійснення універсального ідеалу волі та миру на землі залежить від перемоги принципу Правди, побудованого на фундаменті справжнього братерства між народами. Ці основні моральні тези, втілені в Шевченкове полум'яне слово, ставлять нашого поета поруч із найбільшими учителями-моралістами Заходу і Сходу та надають його творчості всесвітнього значення.

Завдяки цій рисі своєї творчості Шевченко став близький і рідний одиницям і народам, що цінять волю і розуміють вагу боротьби й жертви за неї. Напр., поема „Кавказ” є не тільки духовою власністю української літератури, але й до певної міри власністю народів Кавказу і всіх поневолених російським імперіялізмом народів „від молдаванина до фіна”. Подібне значення має поема „Неофіти” з прозорою політичною алегорією, спрямованою не тільки проти царського самовладства, але й узагалі проти всіх тиранів і гнобителів вільної думки на землі.

Шевченкова любов своєї батьківщини та ідея братньої любові між народами — це те основне, що промовляє до людської душі із сторінок книжки „Шевченкове слово і слава”. Це доказ, що в хорі геніїв світу наш Шевченко має свій власний голос і має що сказати від себе також іншим народам. Тому цей односторонник вартий зайняти гідне місце на полицях не тільки наших домашніх, але й прилюдних бібліотек або послужити як подарунок нашим друзям чи знайомим іншої національності, що цікавляться літературою. Читач-чужинець, що не знає української мови, знайде добру інформацію про Шевченка в статті Богдана Кравцева англійською мовою.

Україна в добі Директорії У.Н.Р.

Д-р Матвій Стахів, *УКРАЇНА В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ У.Н.Р.*, Скрентон, Українська Науково-Історична Бібліотека, 1962-66, т. I-VII.

Свіжа серія випусків, присвячених історії українських визвольних змагань. Це наполегливо продовжувана довголітня праця д-ра М. Стахова, давно задумана й широко запланована — мабуть, ще в 20-их роках. Перша публікація автора, що

шевницькі уряди Першу й Другу Советські Республіки в Україні; в роках 1958-62 — т. I-VI (в 7-ох випусках), праця, присвячена історії Західної України за австрійського періоду 1772-1918 рр. та під час державних змагань, — збройної й дипломатичної оборони ЗО УНР 1918-1923 рр.

Чергова серія — досі 7 випусків, присвячена визвольним змаганням та історії державного

д-р Матвій Стахів

започаткувала реалізацію цього плану, появилася ще в 1931 р., в серії львівського видання Народного Університету „Самоосвіта“, якого спів-основником і редактором був д-р Стахів до 1939 р. Тоді д-р Стахів опублікував „Історію Світової Війни в рр. 1914-1918“ і від того часу не перестає раз-у-раз давати знати про свої студії черговими випусками — колись на Рідних Землях, а тепер у ЗДА.

1951 р. в серії Наукової Історичної Бібліотеки у Скрентоні появилася перша в ЗДА публікація д-ра Стахова: „Гетьманський режим в 1918 р.“; в роках 1955-57 — книжки про підірвні боль-

будівництва України в добу Директорії УНР 1918-1920 рр. Порівнюючи ці новіші публікації з початковими публікаціями, бачимо, що автор, зберігаючи надалі науково-популярний характер викладу, поглибив свої студії та використав багатий матеріал нашої й чужомовної мемуарної історично-монографічної літератури, а передусім недавно опубліковані матеріали з джерел, що довгі роки були недоступні.

Дуже важне, що автор намагається використати якнайбільше документації „з того боку фронту“ і критично конфронтує досі відомі історичні факти з нашої літератури з новішими пра-

цями та недавно опублікованими документами російських большевиків, поляків, західноєвропейських та американських архівів. Це дає критичний погляд на те, як на наші змагання й окремі події української революції дивилися, та яку мали до них настанову прихильні й ворожі нам чинники. Це й допомагає вияснювати причиновість не одної події трохи йнакше, ніж це було досі в нашій історичній літературі, або підтверджувати факти давніше заперечувані ворогами, чи передавані неознайомленими з дійсністю чужинниками істориками.

У заповідженому напочатку пляні автор задумує представити цю добу в такому хронологічному порядку:

I. Огляд громадянської війни між Директорією і урядом гетьмана П. Скоропадського за час від 15. XI. до 14. XII. 1918.

II. Обговорюючи період від 14. XII. 1918 до 27. I. 1919, автор особливо наголошує намагання визначити основні засади державного ладу.

III. Період від 28. I. 1919 до 21. XI. 1920 розглядає як прямування до встановлення парламентарної системи.

IV. Завершення праці має бути присвячене історії Державного Центру УНР на еміграції, від 21. XI. 1920 р.

Тим часом у 7-ох книжках (які мають разом 2074 стор. малої вісімки) охопив автор тільки час від половини листопада 1918 р. до половини червня 1919 р. Бо, як сам характеризує задум своєї праці, вона мала б бути не тільки „нарисом історії державного і політичного розвитку України в цій великій героїчній добі української нації, але вона одночасно є також інтерпретацією цієї історії...”

Тож упродовж основного історичного викладу-опису фактів трапляються часті теоретично-вияснювальні дегресії автора. Не оберігся теж автор від повторень (напр. про повстання проти гетьмана), які зайво видовжують виклад, і тому деколи неознайомлений читач, який сам не переживав подій, серед подробиць губить хронологічну послідовність. Автор — практичний журналіст, і йому буває трудно витримати в ролі та стилю історика при інтерпретації історії, що, зрештою, і не дуже дивно, бо й автор — теж співучасник подій. Його оцінку подій, ситуацій,

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР

В 7 ТОМАХ

Монографічна праця проф. Українського Вільного Університету

Д-РА МАТВІЯ СТАХОВА

Ця монографія містить вперше всебічний образ державотворчої дії української нації від листопада 1918 по листопад 1920, а одночасний основний огляд оборони Української Держави на всіх фронтах мілітарних і дипломатичних.

В цій праці використано невідомі до тепер українські та не-українські джерельні документи (французькі, британські, німецькі, польські, американські, московські і інші) текстуально так, що кожний читач сам може собі виробити свій власний погляд на окремі періоди історії відновленої самостійної, соборної і суверенної Української Держави.

До тепер появилася 7 томів цієї монографії.

Ціна всіх дотеперішніх 7 томів в полотняній твердій оправі 32.20 дол.

Ця праця видана в рамках Наукового Товариства ім. Шевченка — Бібліотека Українознавства.

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60622 — U.S.A.

провідних осіб чи політичних партій можуть і певно будуть заперечувати або виправляти ще живі деякі співтворці державного будівництва того часу й автори спогадів, на які автор посилається. Правда, автор намагається бути по змозі об'єктивним та ілюструвати події війнятками з важливих документів, характеризує провідні постаті уривками з їх промов, декларацій і споминів, а настрої доби передає цитатами з тогочасної преси, адміністраційних звідомлень тощо.

На зміст поодиноких книжок складаються такі важніші розділи:

У першій книжці після огляду подій, що попередили повстання проти гетьмана, автор розглядає вибір Директорії, подає характеристику її членів, методи встановлення нової влади, інтерпретацію першої конституції — декларації Директорії з 26. XII. 1918 р. та труднощі державного будівництва в час війни большевицької Росії проти України. У другій частині цього випуску більше місця присвячено критичній характеристиці тогочасних політичних партій, їх провідних людей та їх впливові на політичні події.

У другій книжці знаходимо важніші розділи про десант антантських військ на півдні України, про внутрішні й зовнішні труднощі оборони України, про підривні акції російських большевиків та рідну „отаманщину”, про спробу реорганізації начальної влади на державній нараді 16. I. 1919 р., про військову й політичну роллю Січових Стрільців та їх провідних постатей, про врочистий акт соборного з'єднання УНР і ЗО УНР 22. I. 1919 р. та про національно-ідеологічне й державно-правне значення Універсалу Соборности.

Тут автор зібрав чимало матеріалів про внутрішнє становище в Україні, яка опинилася перед фронтами російських большевиків, поляків, антанти та армій реакційних російських добровольців; про воєнний потенціал України наприкінці 1918 р. і на поч. 1919 р., про спроби переговорів з Совнаркомом большевицької Росії, організацію оборони Держави й труднощі на фронті.

У 3-тій книжці найбільше місця присвятив автор Трудовому Конгресові, оцінці делегатів, нараді і звітів Уряду, декларацій партій, представників національних меншин та ухваленню Тимчасової Конституції 28. I. 1919 р. У дальших розділах цієї книжки обговорив автор внутрішні справи краю, але рішуче замало уваги присвятив господарським справам (ст. 117-122), — порівнюючи менше, як деяким „отаманам”. Докладніше тільки зупинився на питанні економічної ваги й соціальної структури жидівської мен-

шини, не даючи аналогічної соціально-економічної аналізи інших меншин. Тут годилося докладніше представити соціально-економічне становище взагалі, зосібна ж проблему українського села й міста. Далі обговорив автор організацію зовнішніх справ, — міністерства й дипломатичних представництв, відступ з Києва, зміни в Уряді, перегрупування армії й перипетії дипломатичних переговорів з французьким командуванням антантського десанту.

В 4-ій книжці найбільше місця присвятив автор фатальній політиці Заходу, що допомогла російським большевикам у перемозі. На підставі новіших документів висвітлює він маловідомі в нашій історіографії сторінки політики й тактики Антанти супроти України, показує подвійну гру біло-реакційного руху з німцями й Антантою. На тлі залаштункової дипломатії і на явній сцені міжнародної гри, інтриг та інтересів, автор обговорює зовнішньополітичні намагання Директорії, її хитання та пригоди й труднощі української делегації на Міровій Конференції в Парижі.

У 5-ій книжці продовжує автор опис заходів української делегації в Парижі, подає факти про перешкоди збоку російських і польської делегацій, про „російський комплекс” на форумі Мірової Конференції та про бурхливі події в Зах. Європі на поч. 1919 р.

Закінчує автор цю книжку оцінкою альянтського десанту, що навесні провалився, підірваний теж м. і. большевицькою субверсією.

У 6-ій книжці згадує автор про українські дипломатичні заходи перед Британським Урядом, про ноти й меморіяли до поодиноких членів західноєвропейських урядів — вирішальних учасників Мірової Конференції та про представлення справ української делегації перед Найвищою Радою Мірової Конференції в травні 1919 р.

7-ма книжка видана в пошану сл. п. сотника Січових Стрільців Михайла Матчака.

В першій частині цієї книги автор обговорює даремні намагання консолідації тогочасних політичних партій в часі відступу армії й смутних днів волинського періоду Директорії та дає від себе критичну оцінку політичної п'ятфори кабінету Мартоса.

В другій частині книги переказує автор спробу перевороту отамана Оскілка та його ліквідацію. Третя частина 7-ої книги присвячена описові критичної ситуації українських фронтів в кліщах між большевицьким напором і польською офензивою в травні і на поч. червня 1919 р. та спробам „рятунку з над пропасти” — переговорам уряду УНР з Польщею.

Четверта частина книжки присвячена аналізі відносин на українських землях, що опинилися під окупаційною владою советської Росії по відступі української армії й Директорії, характеристики „конституційних” основ й адміністрації т. зв. другої сов. республіки в Україні з терором Ч.К.

В закінченні 7-ої книги подав автор перегляд життєвого шляху й змагань сл. п. М. Матчака, — його політичну ролю в ідеологічно-політичній установі Січових Стрільців — Стрільській Раді, його участь у засновинах і проводі УВО, відтак в Укр. Радикальній Партії аж до його схоплення більшовиками в Відні й загибуні на засланнях 1958 р. В цьому цінному біографічному додатку подав теж автор вперше деякі маловідомі факти з історії політичного життя на зах. укр. землях від 1920–41 рр., які вимагали б окремих ширших вивисень з боку самого автора як і інших живих ще діячів того часу.

Обговорюючи внутрішні відносини навесні 1919 р., автор переповідає вже більше відомі події на фронті, розрив південних частин і північно-західного фронту, загально ілюструє політичну й мілітарну кризу Українського Уряду, настрої в головних українських політичних партіях та згадує про спроби змін в Уряді й Директорії УНР.

З приведених у праці д-ра Стахова документів варто згадати важніші: останні грамоти гетьмана П. Скоропадського, Деклярацію Директорії з 26. XII. 1918 р., документи Акту з'єднання 22. I. 1919 р., документи з ходу нарад і промови керівних діячів про настрої в краю критичної зими 1918/19, оригінальні оперативні накази фронтам, засади тимчасової конституції з 28. I. 1919 р., звернення Мирової Конференції до народів Східної Європи з січня 1919 р., звіти західної розвідки, м. і. теж американської „місії” про ситуацію на Україні, підказувані західним агентам їх біло-російськими та більшовицькими явними і тайними співробітниками.

В семій книзі: Деклярацію уряду УНР з квітня 1919 р., резолюцію польського союму щодо України, „маніфести” ревкомів і підставленого сов. уряду в Україні, резолюцію партійних з'їздів і советів України та виїмки з конституції советських органів влади УССР.

Автор, передусім зацікавлений у досліді державно-правних і суспільно-політичних програмових питань тогочасних провідних партій, більше уваги кладе на їх інтерпретацію, менше уваги приділяє военним операціям і соціально-економічним проблемам української революції (м. ін., замість наводити дані із статті проф. Остапенка з 1924 р. про інтереси чужинного капіта-

лу в Україні, чи не варто було б подати дані з новіших праць та може трохи ширше їх обговорити?). Чи не корисніше було б зосереджувати увагу на головних фактах, їх інтерпретації й оцінці, залишаючи на боці й так уже добре відомі з усяких спогадів другорядні дрібниці? Уважніша редакція дальших випусків не лише заощадить місце, але й матиме вартість для основної цілоти праці. Стилем та оформленням достосовує автор свою працю до вимог широких кіл читачів, але чи слід на такий спосіб, як це робить автор, „давати дань” нашим видавничим відносинам? Праця може теж бути корисним початковим інформативним впровадженням для студентів, зацікавлених історією країни їх батьків і, взагалі, новою історією Східної Європи — добою революції 1917–20 рр., але при умові, що автор завершить працю вибраною бібліографією історичної літератури й джерельних публікацій, бо неповні, розсіпані посилання в примітках (в яких, м. ін., немає й згадки про таку одну з перших спроб синтези, як англомовна праця проф. І. Решетаря з поданою бібліографією) не вистачать.

Сучасний більшовицький режим в Україні вже від довшого часу підготовляється до відзначення 50-ліття революції й визначив докладні директиви історикам, як підганяти до них викривлювані, фальшиво інтерпретовані факти й події української національної революції. Хоч яка очевидна неправда для сучасників потойбіч, вони мусять мовчати. Поцейбіч не можна її легковажити. Праця д-ра М. Стахова — це важлива, одна з перших відповідей з вільного світу ворогові, а також звернення до совісти громадянства в 50-ліття визвольних змагань і віднови Української Державности. Та не самі лише автори, їх труд, знання й почуття обов'язку перед поколіннями зможуть гідно вшанувати Велику Річницю об'єктивними історичними працями про неї, щоб не пропадала віра в найвищу ціль Нації.

І. І. В.

АНГЛОМОВНА ЗГАДКА ІВАНА ФРАНКА... (Закінчення з 35-тої стор.)

Шевченко став свідомим борцем за права жінки в суспільнім житті, за її рівноправність та гідне життя. В образі Матері Божої Марії Шевченко вбачав найвищий моральний осяг людства, великий ідеал людської любови, що є основою християнства в світі і тепер, — каже Франко.

На протязі 40 років Франко пильно вивчав творчість Шевченка. Його стаття англійською мовою, призначена на ознайомлення світу з по-статтю Шевченка, заслуговує на нашу увагу.

Книга про „Січі”

„Гей, там на горі „Січ” иде!..” Пропам’ятна книга „Січей”, зібрав і впорядкував Петро Трильовський. (Едмонтон) 1965, стор. 432.

„Це щось таке гарне і величне, що трудно описати: ціле військо, кілька тисяч, і Трильовський за генерала”.

Михайло Коцюбинський

нули події та про видатні діла й заслуги наших батьків.

Розгортаючи показну на вигляд книжку з кольоровою обкладинкою роботи мистця Е. Козака (січовики із синьо-жовтими й малиновими „лентами”-стрічками в поході), ви, може, й не сподіваєтесь, скільки цікавого й підбадьорливого у ній прочитаєте. А коли у вас жива уява і душа ентузіяста, то ви напевно захопитесь картинами тієї нашої „січової слави”, що блиснула

д-р Кирило Трильовський

Може ви, шановний читачу, знаєте про „Січі” більше або менше, може й пам’ятаєте з молодих літ січові свята та здвиги, але ніколи не матимете чіткого уявлення про цю гідну подиву організацію, якщо не прочитаєте „Книги „Січей””. Ця публікація, що охоплює понад 50 спогадів колишніх січовиків, 25 статей, 40 текстів січових пісень з півтузенем нот, багато ілюстрацій та інших матеріалів, служить зразком, як треба рятувати перед забуттям пам’ять про ми-

досвітньою зорею над західноукраїнським обрієм і була б напевно діждалася ясного дня, якщо б її не заступила чорна хмара першої світової війни. Ви ще раз допевнитесь, які могутні творчі сили дримають у нашому рідному народі, в його найширших „масах”, і подумайте, яких чудових успіхів можна б домогтися, якщо б цим „масам” дати добрий провід.

Кинете оком на книжку, приглянетесь до світлин, прочитаєте одну-дві сторінки — і раз

кудись зникають і книжка, і ілюстрації, і рівні рядки буков, а ви немов поринаєте в живу дійсність з-перед півстоліття, ходите по рідній землі, приймаєте участь у січових святах, віддиhaєте атмосферою „Січей”. Так завжди діють добре й безпосередньо написані спогади.

У книзі викладено цілу історію „Січей”, починаючи її генезою (спогад д-ра Кирила Трильовського п. н. „З мого життя”) і кінчаючи 1930-ми роками. Склалися на неї писання понад 80 авторів, не враховуючи тих, що написали вірші й пісні на січові теми. Між авторами бачимо такі відомі прізвища, як Антін Чернецький, Ілля Кириак, д-р Карло Коберський, Іван Кейван, Михайло Ломацький, д-р Іван Макух, Микола Угрин-Безгрішний, Роман Дашкевич, Володимир Дорошенко, Дмитро Дорошенко, Осип Залеський, Дмитро Катамай, Сергій Єфремов, Лев Ясінчук, Ікер (Іван Керницький) та інші.

„Книга „Січей” нагадає нам, що січова організація, починаючи славним Заваллям (1900 р.), протягом кількох років буйно розкорінилася по всій Галичині аж по Посяння, Лемківщину, австрійсько-російський кордон на Збручі, в українській частині Буковини, почасти на Закарпатті, а далі серед наших емігрантських громад в Європі й за океаном (ЗДА, Канада). То було здійснення Шевченкового заповіту: „Обніміте, брати мої, найменшого брата!” То було втілення прекрасної ідеї, що зелектризувала й одушевила народні маси, збудила в них почуття людської та національної гідності й оновила її історичну пам'ять про власну державу. Нема сумніву, що була б вона поширилася і на центральних землях України. Надійні початки були зроблені в 1918-20 рр., але їх загальмувала чергова большевицька окупація.

Варто подивляти, як провід „Січей” зумів мудро й обдуманно поєднати національну романтику і зверхню декоративність з основними реальними політичними та культурними завданнями, додаючи до них боротьбу з накиненим ворогами і піддержаним частиною такої нашої інтелігенції рабським комплексом, з неписьменністю, лихвою, алкоголізмом і подібними язвами. „Січі” проникали згодом із села в місто. Крім селян, у січових рядах з'явилися патріотичне міщанство, робітництво, студентська молодь, народне вчителство та міська інтелігенція, хоч вона переважно організувалась у „Соколах”. Будучи формально мережею протипожежно-тілових товариств, січова організація перетворилася в організований рух національного відродження „на низах” і стала справжніми кадра-

ми народної міліції. Звідти вже тільки один крок до створення військової формації. І справді, велика історична заслуга „Січей” — це те, що на їх базі духово дозрів і створився легіон „Українські Січові Стрільці”, які в 1914 р. перші розпочали військовий вишкіл і вправи із зброєю в руках.

Тож не диво, що січовий рух підтримували всі, кому не давала спокійно спати журба за майбутнє народу, за завтрашній день. Цій організації віддали на послугу своє серце і перо також такі відомі письменники, як Іван Франко, Віра Лебедова (Константина Малицька), Богдан Лепкий, Лесь Мартович, Марко Черемшина (Іван Семанюк), Андрій Чайковський та ін. З „Січами” близько співпрацювали видатні суспільно-громадські діячі, між якими були і священники. Безперечно, не могли „Січі” не мати і противників, бо яка добра ідея їх не має?

„Січами” дуже цікавилися і раділи їх зростом провідні одиниці з східноукраїнських земель — крім Коцюбинського, Христя Алчевська, обидва Дорошенки, а також Микола Міхновський, що дружив з „січовим батьком” Кирилом, ходив з ним на прогулянки в Карпати, бував на січових святах і вічах, а в 1914 р. на крайовім з'їзді „Січей” і „Соколів” у Львові сказав з тугою: „А коли і в нас (на східних землях України — пр. авт.) щось таке побачимо?”

Стихійний ентузіазм, з яким народ привітав заснування „Січей”, відбивається, між іншим, у віршах-піснях, що їх складали самі селяни-січовики. Низку таких віршів подибуємо в рецензованій книзі. Це ж відомий факт, що предметом народної творчості стають єдино такі явища й події, які глибоко сколихнули народною душею.

Знімки (коло 200) — це те, що робить книгу безпосередньою й живою. Цінний документальний матеріал для історії. На вас дивиться виструнчене „січове військо”, перед вами цвіте маковим цвітом наша вродлива молодь. Погляньте на статечних газдів і газдинь, на січових провідників, на тих, що за „Січ” сиділи в тюрмах і платили власним життям — на весь цей наш чудовий нарід і не втрачайте віри, яку, може, у вас підірвало перебування поза межами Рідної Землі. Нашадки тих, що впродовж кількох віків неволі зберегли свою національну душу, поки її розбудила „Січ” і січове стрілецтво, не принесуть сорому своїм предкам. Це той пень, що, зрубаний навіть при самій землі, випускає з кореня все нові парості.

„Книга Січей” помагає вияснити справу відношення цієї наскрізь здорової народної органі-

зації до релігії та Церкви. Відомо, що в „Січах” панував т. зв. радикальний дух, але було б помилкою утотожнювати його з будь-якими антирелігійними настроями. Їх ніколи не приймав і тепер не приймає з природи богомільний український нарід. „Радикалізм” „Січей” — як це заявив сам К. Трильовський — був реакцією на консервативні погляди досить великої частини греко-католицького духовенства. Це духовенство, переважно москвофільської орієнтації, відчужене від народу, не тільки ні в чому йому не помагало „вибиватись з туману”, але ще й гальмувало його прямування до політично-культурного розвитку. У книзі є достатня кількість доказів на те, що згуртоване в „Січах” *селянство твердо стояло при вірі й Церкві*. Щобільше, з „Січами” гармонійно співпрацювали ідейні священники-патріоти, як о. Тит Войнаровський, о. Кирило Гаморак (тесть Василя Стефаника), о. Іван Попель та інші (див. стор. 61). Бувало, що сини священників — студенти організували „Січі”, а дружина священника з Старого Косова була навіть кошовою (див. знімок на стор. 61). Отже, суть справи не в духовенстві й, тим більше, не у вірі, а в характері суспільно-громадської групи, що була продуктом консервативного й чужого духові часу світогляду. А втім, він уже був у стані завмирання.

Як уже сказано, у книзі переважають спогади. Вони досить давні, бо здебільшого з-перед 1914 року. Спогади належать завжди до цікавої лектури, в них багато безпосередности, але вони — звичайно, без вини авторів — бувають недокладні. Таку недокладність я виявив на прикладі свого далекого кривого, січовика Петра Завадовича з Тернополя. Про нього написано, що він згинув у рядах УСС в першому бою з царською армією в Карпатах. Насправді він поповав у російський полон, перебував у Ташкенті та Асхабаді, потім добився до Києва і аж там у криваві роки визвольної боротьби (1918-19) проповав без сліду.

Книгу видав окремий Видавничий Комітет в Едмонтоні під головуванням Томи Томашівського при матеріальній допомозі громадянства. Окреме призначення слід висловити секретареві Комітету й одночасно творцеві та впорядковані книги Петрові Трильовському за дбайливе редакційне оформлення, непогану мову та старанну друкарську коректуру. А прочитати цю книгу варто всім, у тому ж і нашій молоді, бо робота, яку виконували „Січі” була ні сяка, ні така, а справжня всеукраїнська діяльність.

Р. 3-4

ОВИД ч. 2 (137), 1966

Етимологічний словник української мови

AN ETYMOLOGICAL DICTIONARY
OF THE UKRAINIAN LANGUAGE

Проф. Яр. Рудницького

почав виходити друком у виданнях УВАН
у Канаді.

„Не тільки із звичайної наукової допитливості, але й життєвої konieczности постає дуже важлива потреба в такому словникові... який би давав відповідь на питання, як те чи те слово історично розвивалось, чи воно оригінальне, чи запозичене з чужої мови. А коли воно чуже, то з якої мови воно прийшло до мови української. Відповідь на такі питання може дати тільки поясняльно-етимологічний словник...”

Сл. п. Проф. Леонід Блещкий (1953)

Як виходить із передмови, словник проф. Рудницького опрацьовувався від 1941 року в Празі, ЧСР, потім у Гайдельберзі, Західня Німеччина, а від 1949 року в Вінніпегу, Канада. Є це перший етимологічний словник української мови, що крім літературних слів і назв, подає їхні діалектичні різновиди, історію слів, синоніміку, вивідні форми й походження (етимологію) з обширною літературою в українській і інших мовах.

Цей „наріжний камінь української культури” (за висловом Ю. Лісового) по-являється випусками. Ціна \$ 4.00 першого випуску (букви А-Бе — стор. 1 — 96).

MYKOLA DENYSIUK

Publishing Company

2226 W. CHICAGO AVE.

CHICAGO 22, ILLINOIS — USA

ВИЙШЛА З ДРУКУ

поема Олексія Бабія

„ПОВСТАНЦІ”

Книжка має 180 сторінок.

Ціна одної книжки \$1.75

Поему „Повстанці” можна купити:

Ukrainian Bookstore,

2315 CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL. USA.

Книгарні й кольпортери дістануть опуст.

Блакитні троянди

Теодор Курпіта: „Блакитні троянди”, автобіографічна повість. Чикаго, Українське Літературне Видавництво, 1966.

Дотепер українська спільнота знала Теодора Курпіту як автора віршів, поміщених у кількох збірках та окремо в різних журналах і часописах. У цих творах їх автор, обминаючи надмірні новаторства, модернізм, придержуючись усталених клясичних форм, часом підлягаючи впливам поезій Максима Рильського чи Миколи Бажана, виявив себе поетом, що знає техніку вірша та дбає про форму й чистоту мови. Деякі вірші Курпіти щодо змісту й тенденції були суспільницькі, мали прикмети сатири. Нагло Курпіта зробив читачам несподіванку, подібну до тої, яку зробив Олекса Солтисик, що писав гуморески, сатири, а зараз видав повість „Та земля наша”, цілком не подібну до гумористичних творів того письменника. Душевне життя людини багате, різноманітне, тому й творчість поета не може вміститись у рамках одного жанру чи одної форми.

З великого болю, смутку, з особистих трагедій життя вже зродився не один поетичний твір. З нещасливої любови зродились такі твори, як Йогана Вольфганга Гете „Вертер” чи Івана Франка „Зів'яле листя”. Не диво, що й Теодор Курпіта, переживши в особистім життєвому велике горе, втрату дорогої дружини, вилив свій біль і смуток у численних віршах, що стали віршованою автобіографічною повістю. Це „Блакитні троянди”. Хоча деякі вірші пов'язані з ранишою добою, хоча в деяких віршах відбилися воєнні та повоєнні події життя українців-збігців, то в центрі збірки „Блакитні троянди” стоїть трагедія поета, що втратив дружину. Тому присвятив свій найновіший твір „незабутній Лялечці, прекрасній дружині і невтомній моїй літературній співробітниці, замість чергових квітів у 10-ліття її смерті”.

Не можна вимагати від поета, щоб він писав тільки суспільницькі твори. Суспільне й особисте сплітається в життєвому нерозривно, і навіть Данте Аліґ'єрі в поемі „Божественна комедія” зобразив події, що охоплювали весь нарід, людство, всесвіт, але оспівав і свою любов до Беатриче Портінарі. Її передчасна смерть дала поетові основу для згаданої поеми.

Особиста трагедія Теодора Курпіти — то трагедія загальнолюдська, бо скільки ж мужчин

втрачало і втрачає жінок, що були для них найбільшим щастям і найбільшою радістю їх життя. „Блакитні троянди” — то під деяким оглядом образ долі українського вигнанця, емігранта на чужині взагалі. Тому вдумливий читач не може оцінювати цього твору лише як збірку вузько особистої, суб'єктивної лірики, хоча цей твір Курпіти може найбільш персональний, автобіографічний у цілій сьогочасній українській літературі.

„Блакитні троянди” — то лірика загальнолюдська, в ній криються об'єктивні вартості мистецтва слова — її поетичність. Читаючи вірші збірки „Блакитні троянди”, читач відчуває, що словом Курпіти заговорила людська душа взагалі — душа, що терпить так сильно, що мусить поділитися з кимсь своїм болем і дати йому вираз у своїй поетичній творчості, розкриваючи тайну того болю:

*Я все вже зрозумів... Ти вмерла. Береги
Нас ділять, і вже тут не житимемо вдруге,
Бо неба на землі нам заздросять боги
І змінюють його на вічне царство туги...*

Першу частину згаданої збірки урізномороджують вірші Євгенії Винниченко-Мозгової, Романа Завадовича, спомини Євгенії Курпіти, сестри першої дружини поета, про її сестру Ольгу. У дальших віршах збірки „Блакитні троянди” розгорнені сцени перших років співжиття Теодора Курпіти з його дружиною — співжиття ще ідилічного, що не віщувало трагедії.

*Цвітуть акації, і млосно пахне хміль,
Лисніє кльомбами квітчастий львівський
вечір...*

*Ідем усміхнені і чуеть, як з-за вілл
Долоні місяць нам поклав на теплі плечі.*

*Ми вже одружені і робимо брильянт
З твердого каменя, а з терну — незабудьку,
Бо ліжка нашого не криє пух троянд,
Лиш цвіт свідомости спільноти втіх і смутку.*

*Ні, це не сон. І це не приверзлося.
Дружина ти... Та далі все пече
Мене твій шовк сріблястого волосся
Та голубинь твоїх ясных очей.*

*Парк. Лавка. Вечір. Млосний опій лип...
Здала від лямп, очей і поговірки*

Твій кучерик до уст мені прилип . . .
Над нами з неба дві зливають зірки . . .

Осінні все люблю похмурі ночі . . .

Тоді, замкнувши свій фортепіан,
Ідеш до мене, ніжна і промінна,
Та, любо сівши на мої коліна,
Кладеш голівку на моє рамя . . .

І як тебе до болю не любити
І як у пісню не ввести свою
Твої уста, малиною наліті,
Та ту ясну голівоньку твою?

Життя під час війни, як буря, пориває поета і його дружину у свій вир, і любов-ідилля повільно тратить свою ідилічність, переходить у драму, потім у трагедію. Поет пише тоді вірші „Вітаємо бомби“, „Совети знову йдуть“, „Іду Хрещатиком“. Дальші вірші у збірці — то картини з життя вигнанця.

Виїжджаємо з рідного дому,
Але де та куди — не знаєм . . .
Тільки чуем, як стогнуть колеса,
Тільки бачим вогненну Содому
Над країною нашого краю.

Словацьке залишаєм в шопі ліжку
і в Гунію волочимо свій шлях . . .

. . . Можливо, що нарешті
важкий тягар, утомлені украй,
ми скинемо в чужому Будапешті
свої серця у нечужий Дунай.

Перебувши деякий час у бомбардованому Відні та Мюнхені, поет з дружиною відпливає кораблем до Америки. На кораблі поет у вірші „На Атлантиці“ відтворює свої враження й переживання:

На морю ми. У сивий корабель наш
Вдаряють хвилі, мрії та льоди . . .
Яка страшна та просторонь пустельна,
Ці білі гори чорної води! . . .

Опинившись за океаном, поет живе передусім споминами, мріями про вітчизну та любов'ю до своєї дружини, тому пише:

Княгинє діл моїх і снів,
проси у Бога не срібла,
не про листки мені лаврові,

а щоб, як вмру, хоч ти жила
в українським Львові.

Доля загнала поета до міста Чикаго, що відбилось у віршах Теодора Курпیتی.

. . . Скінчився лагер.
До щастя зведено мости . . .
І висідаєм, як бродяги,
Без дому, роду і мети.

Ті вигнанці-збігці мріють, щоб прийти в теплий дім і в щастю їсти теплу бараболю. Поет Курпіта, дивлячись на свою дружину, вирішує:

Для тебе, ніжна і тонка,
своїм чуттям і болем землю зрушу,
від горлиці дістану молока
та з кременю тобі вина надушу.

Але поетові довелось зрозуміти слова молитви: „Нехай буде воля Твоя, яко на небі, так і на землі“. У Чикаго обривається трагічно життя дружини поета. Він писав:

Великдень? Ні! Воскресними думками
не лину я під небо осяйне,
бо зірваний із храму Бога камінь
упав на неї — та убив мене.

. . . Ти, що все любила світ і світло,
пішла від мене у несвітський світ.

Стоїть лиш хрест. Видніє зимний гріб
і килим зіль, німий і без надії,
мов вічний знак коротких наших діб
та паморозь на квітах наших мріянь.

Я виплакав із болю очі
Та серце розіп'яв своє
Й ходжу на цвинтар твій щоночі
Дивитися, чи ти ще є.

І розсуваючи, як завше,
Покладену між нас межу,
Я, на твій гріб хрестом упавши,
До ранку у сльозах лежу.

І дзвонить серця зірвана струна,
І гіяцинтом дихає світличка,
І чую, як холодна ти й сумна,
До мене нахиляєш крайчик личка.

Ти мертва вже, й калинові мости
до щастя зірвано . . . Та все ж часами

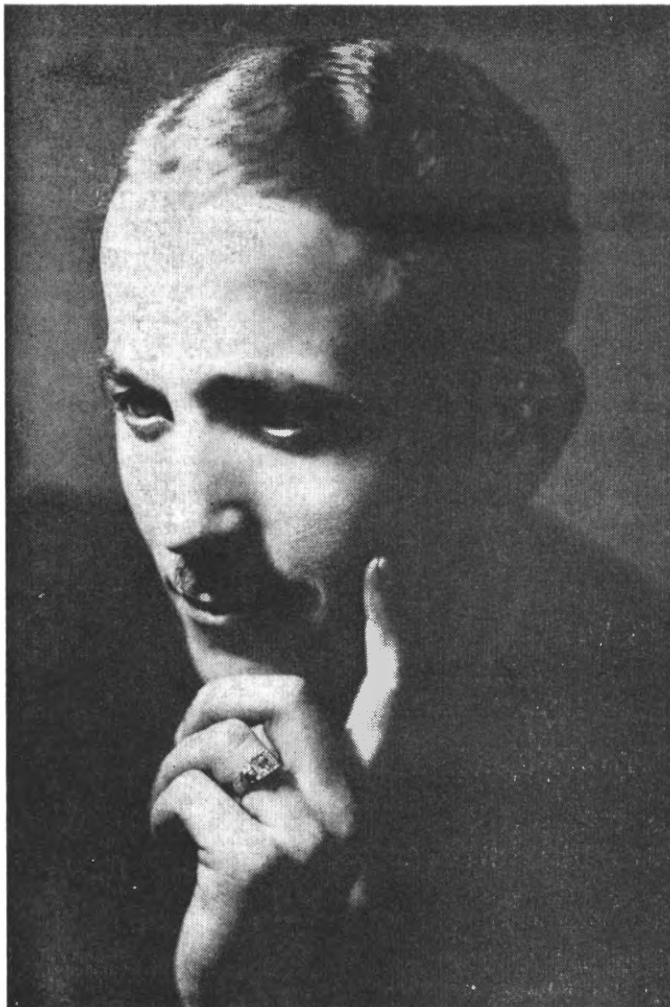
сниться,
що ми в плащах. Десь їдемо. І ти,
немов на щоглі в темну ніч зірниця,
мене осяюєш, чар-маниш, мерехтиш
і посилаєш навстріч дневі злomu
усмішку янгольську.

Нема тебе, і стихло німо
Все, рушене твоїм крилом,

Бо вмер би я за тебе тричі,
Щоб тільки ти була жива.

Не вірю в те, що вмерла ти. В моїй
Душі живеш... Це сон. Це мить нестями,
Бо досі чую дотики твої
І голос твій, шовковий і коханий.

Ти все була свята і повна доброти,

Микола Курітас

І з мрій життя лиш кілька знімок
І срібний кучер твій за склом...

Це не мене горлиця кличе,
Чужі весни мені слова,

Будь нею і тепер, коли тебе я втратив,
І мій найважчий гріх навсе мені прости —
Що я люблю тебе не в силі перестати.

Зірку мав я, що небом летіла

*І упала на серця мій храм —
І душа від тепла спопеліла,
Та від світла осліплий я сам.*

„Блакитні троянди” — то твір писаний в різні часи і під впливом різних настроїв. Хоч його об'єднує якийсь загальний тон, то в ньому нема повної суцільності та плянкової побудови. Пишучи один вірш, його автор підіймається уявою на висоти справжнього поетичного надхнення, а часом у черговому вірші, ідучи за настроєм, попадає в якусь надуманість, штучність і творить вірш, ослаблений прозаїзмами і навіть банальністю пересадного реалізму.

*Три роки я фіранок ще не прав
Та не зміняв по собі простирала.*

*Трояндо, стань і залишись. Кинь гріб!
Моя душа пропалена до глибу...
Останній раз в суботу гриз я хліб,
А нині п'ятничка — зготуй у сосі рибу.*

*Ходжу зимою в зимному пальті,
а літом у гарячому кожусі.*

*... І мертвий з болю та горілки,
Немов в людині Сатана,
Підношусь з зимної долівки,
Щоб кухоль взяти ще вина.*

*І п'ю вино... П'ю лік отрути —
Терпке благословенне зло,
Не, щоб минуле призабути,
А воскресити, що пройшло.*

*... Та на столі скарпетки і книжки,
Сорочка, хліб і чай три дні не питий.*

І коли в однім вірші поет пише „щоб попросив Христа ігумен Гавліч до завтра ключ лишити у замку”, а в іншій вірші автор „Блакитних троянд” допускає такий прозаїзм: „Вірю в те, що навіть тебе придержав доктор Мілько Дуб на празнику в Сорохові при каві” — то читач мусить подумати, що отець Гавліч знаний тільки серед українців у Чикаго, а доктора Мілька Дуба знав тільки Теодор Курпіта, тому той доктор Мілько Дуб попав між блакитні троянди, як Пилат до „Вірую”.

Теодор Курпіта, сатирик, реаліст, на дні душі скептик, поставив собі незвичайно трудне мистецьке завдання — створити автобіографічну повість про чисто особисте, інтимне життя. Це

завдання вимагало великого такту, почуття міри. У деяких віршах автор „Блакитних троянд” виконав своє завдання майстерно, але в кількох віршах згаданого твору, замість щирих почувань, промовив штучний, надуманий патос, який доходить до такої пересадки, що поет, щоб змалювати свою розпуку, пише, що, коли його мертва дружина лежала в каплиці, то він з одчаю „гриз колодку”. В цих найслабших віршах, замість поетичної образності, читач натрапляє на реторичність і неприродну гіперболічність.

Зате у вірші „Молитва” Теодор Курпіта створив справжню літературну перлину. Тут щирим ліризмом, повним експресивності, поетичности надихані слова поета — слова болю і смутку.

*Свій зір до Тебе зводжу скрізь щодня
І все питаю про причину...
О, вскую Ти мені її відняв
І чом рішив, щоб з нею я не згинув?*

*Громами слух мій випали. Покар,
Не знай ваги, ні меж терпіння покути,
А дай мені за це — найбільший дар:
Не дай мені ніде її забути!*

Такий вірш міг написати тільки справжній поет. За такий вірш читач і критик радо вибачать Теодорові Курпіті те, що в його збірку попало декілька слабих віршів.

„Блакитні троянди” прикрашені численними фотознімками з життя автора та його дружини. Як на наші обставини, книжка „Блакитні троянди” видана майже люксово, і вона може бути справжньою цінністю в кожній бібліотеці.

Олесь Бабій

Оригінальна поява

Юрій Мошинський

У СВІТІ МИСТЕЦЬКИХ ЧАРІВ

**вражсння з подорожі
63 мистецькі ескізи**

Оксани і Юрія Мошинських

**Книжка багато ілюстрована має 328 сторінок
друку в твердій люксовій оправі.**

Ціна — 5.00 дол.

**Замовлення і гроші слати на адресу
„Овиду”**

ДОВГОГРАЙНІ ПЛАТІВКИ

— СЛУЖБА БОЖА на двох довгограйних ПЛІТІВКАХ у виконанні хору церкви св. Варвари у Відні, в ціні 12.00 дол. і додаткова платівка з „Боже, вислухай благання” і ін. за 1.00 дол. Всі три платівки, в альбомі, мистецько-оформленому О. Мошинською, разом із пересилкою	13.00	831, 832 і 833 ЖАРТІВЛИВІ ПІСНІ по 834 і 836 ПІСНІ УПА	4.95
— УКРАЇНСЬКІ ВОСКРЕСНІ ПІСНІ і гагілки у вик. хору церкви св. Варвари у Відні — Альбом з двома платівками	10.00	835 ПАЗАР СТОДОЛІЯ — Опера. Слова Тараса Шевченка. Музика К. Данкевича	19.80
— УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ у вик. хору церкви св. Варвари у Відні	4.95	838 ЗНОВ... У ЛЬВОВІ	4.95
— ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ — опера на 3 дії С. Артемовського (три платівки)	14.95	852 ЦЕРКОВНІ ПІСНІ — Церковний Хор Маланюк та Хору св. Варвари, Відень, диригент: А. Гнатишин	4.95
— ПІСНЯ ПРО РУШНИЧОК — (до слів А. Малишка, муз. П. Майбороди) співає Д. Гнатюк, та 11 інших пісень. Пісня про рушничок полонила серця всіх українців у цілому світі. (Число платівки РР10)	4.95	851 НАРОДНІ ПІСНІ — у виконанні Іри св. Варвари, Відень. Дир. А. Гнатишин	4.95
801 СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ (Альбом з 3-ма платівками, 12" Ціна	\$12.50	— УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ В ЧЕСТЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ — Мішаний хор церкви св. о. Миколая в Чикаго	4.95
802 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 1) У виконанні Ірини Лаврівської.	3.95	— ДУМИ МОЇ і інші українські пісні у виконанні київських ансамблів	4.95
803 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 2) У виконанні Ірини Лаврівської.	3.95	— ЗБІРКА ПІСЕНЬ — виконують Ія і Любомир Мацюк з оркестрою	4.95
804 КОЛЯДИ — 14 різних коляд — різні хори	4.95	— УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ у виконанні Українського Хору Думка в Дітройті під управою І. Атаманця	4.95
805 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ У виконанні Хору Вєрьовки	3.95	— ПІСНІ Й ТАНЦІ З УКРАЇНИ у виконанні київських ансамблів видання МОНІТОР ч. 1, 2 і 3 по	3.95
806 МИРОСЛАВ СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ — Miro Skala-Staryckyj — тенор з оркестрою	4.95	— УКРАЇНА — пісні у виконанні Українського Хору Думка в Києві і київського ансамблю бандуристів	3.95
807 СПІВАЄ КИЇВ — Ukrainian Songs of Kiev, Concert of works by P. Mayboroda	4.95	— ВЕСЕЛЯ ЗБІРКА у виконанні різних українських хорових ансамблів	4.95
807 СПІВАЄ ЛЬВІВ — Concert performed by Capella „Trembita” in Lviv, Conductor — P. Murawskij	4.95	— ХОРОВІ ПІСНІ З УКРАЇНИ у виконанні Капелі Бандуристів під управою Ір. Кмистастого й В. Божика наспівані в часі недавнього турне по Європі (видання шмецького видавництва)	4.50
809 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ З ГУЦУЛЬЩИНИ — Ukrainian Hutzul Songs.	4.95	— Я ЦИГАНКА МОЛОДА і ін.	4.95
810 ПІСНІ З УКРАЇНИ	4.95	— ЯК ТЕБЕ НЕ ЛЮБИТИ і ін. пісні	4.95
811 INTERNATIONAL MELODIES — „AMOR” Orchestra.	4.95	— БЕРІЗКА і ін. пісні	4.95
812 ВЕЧІР НА СОЮЗІВЦІ — з оркестрою „AMOR” Ukrainian Dance Music	4.95	— ТАНЦЮЙМО — танкова музика	4.95
814 DANCE PARTY — „AMOR” Orchestra	4.95	— КИЇВСЬКІ ВАЛЬС і ін. пісні	4.95
815 УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНКИ — Anatole Pietri Orchestra, — Buenos Aires	4.95	— УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ драма в 5 діях Івана Франка (Альбом з 3-ма платівками)	12.50
816 ВЕЧЕРНИЦІ, „Кобзар” з Симфонічною Оркестрою, дириг. А. Рудницький, Філа	4.95	— КОНЦЕРТ у виконанні Української Духової Оркестри під управою І. Барабаша в Чикаго (альбом з 3-ма платівками)	4.50
817 КОНЦЕРТ, Хор „КОБЗАР” із Симфонічною Оркестрою	4.95	— РИМІНСЬКІ МЕЛОДІЇ — вик. муж. квіртет „Розвага” з оркестрою М. Шиняна. Альбом: три платівки 10", 78 RPM.	4.75
818 ШЕ НЕ ВМЕРЛА, Хор „КОБЗАР”.	4.95	— ТЕНОР І. ЗЕЙФЕРТ — при фор. епітані ЛЮБА СЛЮЗАР. Три оригінальні платівки в мистецькому альбомі	4.75
819 КОНЦЕРТ, Хор „ДУМКА”, Нью-Йорк, дир. Л. Крушельницький.	4.95	— АЛЬБОМ ПІСЕНЬ Я. Б. Весоловського у виконанні оркестри і хору Івана Романова. Солісти: Антін Дербіш, Олександр Тихнович (танцювальна музика)	4.50
820 БОГ ПРЕДВІЧНИЙ — Українські коляди та щедрівки у вик. Хору „Кобзар” під кер. А. Рудницького	4.95	— ДІТІ СПІВАЮТЬ — дитячий хор Рідної Школи УНО — Філія Ст. Катеринс, Онт.	4.95
821, 822 і 823 УКРАЇНСЬКІ КОЛОМИЯКИ (частина 1, 2, і 3). кожна по	4.95		
824 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ — у виконанні Хору Вєрьовки (частина 2.)	4.95		
825 ЗАСВИСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ... Збірка козацьких пісень.	4.95		
827 МАРІЧКА — закарпатські співаночки	4.95		
828 СТРИСЬКИЙ ПАРК — пісні сьогоднішнього Львова	4.95		

Усі ці платівки продає

КНИГАРНЯ

при ВИДАВНИЦТВІ МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

В ЧІКАГО

Платівки висилаємо негайно по замовленню.

Кошти пересилки оплачує Книгарня

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill., USA

Smith Corona Portable Typewriter

AUTHORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2226 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60622 — USA

Дуже практична в новому ефектовному оформленні STERLING

Найновіший модель люксової машинки до писання GALAXIE

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі — по низьких, приступних цінах, на догідні сплати, без дорахування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машинки до писання до всіх стейтів ЗДА та до інших країн.

ТРИЛОГІЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО

МАЗЕПА

6 томів Трилогії Б. Лепкого Видавництва М. Денисюка (ювілейне видання з 1959 року)

МОТРЯ I	388 ст.	БАТУРИН	396 ст.
МОТРЯ II	306 ст.	ПОЛТАВА I	330 ст.
НЕ ВБИВАЙ	416 ст.	ПОЛТАВА II	428 ст.

Разом 2.264 сторінок друку

Ціна за цілість 21.00 дол. на сплати.

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL., 60622 — USA